

1. WPROWADZENIE	1
1.1. Założenia ogólne.....	1
1.2. Podstawy prawne.....	2
1.3. Cel i zakres programu	3
2. Uwarunkowania zewnętrzne programu.....	3
2.1. Polityka ekologiczna państwa.....	3
2.2. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	7
2.3. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego	9
2.4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego	11
2.5. Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego.....	12
2.6. Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego	16
3. Uwarunkowania wewnętrzne programu.....	20
3.1. Ogólna charakterystyka Gminy.....	20
3.2. Stan środowiska w gminie Zielona Góra.....	25
3.2.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa	25
3.2.2. Ochrona gleb.....	31
3.2.3. Ochrona kopalin	32
3.2.4. Jakość powietrza atmosferycznego.....	33
3.2.5. Hałas	35
3.2.6. Promieniowanie elektromagnetyczne	36
3.2.7. Gospodarowanie odpadami.....	37
3.2.8. Ochrona przed powodzią	39
3.3. Biotyczne elementy środowiska.....	39
3.3.1. Rezerwat przyrody	39
3.3.2. Obszary chronionego krajobrazu.....	40
3.3.3. Obszary specjalnej ochrony NATURA 2000	40
3.3.4. Pomniki przyrody.....	42
3.3.5. Użytki ekologiczne	43
3.3.6. Lasy	44
3.4. Strategia Rozwoju Gminy Zielona Góra do roku 2014	44
3.5. Aglomeracja Zielonogórska.....	45
4. Główne zagrożenia środowiska w gminie Zielona Góra	46
4.1. Zagrożenia naturalne	46
4.2. Zagrożenia antropogeniczne	46
4.3. Zagrożenia związane z gospodarką komunalną.....	46
4.4. System transportowy.....	47
4.5. Przemysł	47
4.6. Promieniowanie elektromagnetyczne	47
4.7. Rolnictwo	48

5. Realizacja założeń Programu ochrony środowiska gminy Zielona Góra w latach 2009 – 2012	49
6. Strategia ochrony środowiska do 2019 roku.....	52
6.1. Priorytety w zakresie ochrony środowiska	52
6.2. Cel nadrzędny	53
6.3. Cele systemowe	53
6.3.1. Zasoby wodne.....	54
6.3.2. Powietrze atmosferyczne	57
6.3.3. Gospodarka odpadami	59
6.3.4. Środowisko glebowe i kopaliny.....	60
6.3.5. Zasoby przyrody.....	62
6.3.6. Turystyka	63
6.3.7. Poważne awarie.....	64
6.3.8. Edukacja ekologiczna.....	64
7. Plan operacyjny.....	66
8. Narzędzia i instrumenty realizacji Programu.....	72
8.1. Korzystanie ze środowiska	72
8.2. Instrumenty finansowe	72
8.3. Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne.....	73
8.4. Dostęp do informacji o środowisku	73
9. Źródła finansowania.....	74
9.1. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej	74
9.2. Fundusze Unii Europejskiej	76
10. Uwarunkowania realizacji Programu	82
11. Wdrażanie i monitoring Programu	82
12. Wskaźniki efektywności Programu	83

1. WPROWADZENIE

1.1. Założenia ogólne

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska w art. 17 (t.j. Dz. U. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) wprowadza na poszczególne szczeble administracji samorządowej wymóg sporządzenia wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. Program ochrony środowiska ma na celu efektywne zarządzanie ochroną środowiska zgodnie z polityką ekologiczną państwa. Program ochrony środowiska winien spełniać wymagania określone w art. 14, art. 17 i art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.). Zasady i tryb udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Powyższy dokument został opracowany również w oparciu o wytyczne Ministra Środowiska w sprawie sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym. Przy opracowaniu okazał się pomocny również podręcznik: Programowanie ochrony środowiska w gminie czyli jak skutecznie zaplanować i wdrożyć gminny program ochrony środowiska - autorstwa Arnolda Bernaciaka i Marcina Spychały (2009). Program ochrony środowiska zgodnie z art. 14 ustawy Prawo ochrony środowiska ma określać przede wszystkim:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- poziomy celów długoterminowych;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawnoekonomiczne i środki finansowe.

Aktualizowany Program ochrony środowiska dla gminy Zielona Góra musi być spójny z dokumentami wyższego szczebla, do których należą:

- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego (aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku),
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego,
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku,

- Program ochrony środowiska dla powiatu zielonogórskiego na lata 2004 – 2011 oraz Plan gospodarki odpadami dla powiatu zielonogórskiego na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2020,
- Plan rozwoju lokalnego powiatu zielonogórskiego na lata 2008 -2015,
- Strategia rozwoju Gminy Zielona Góra do roku 2014,
- Wieloletni Program Gospodarczy w Gminie Zielona Góra na lata 2009- 2013,

1.2. Podstawy prawne

W opracowaniu uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących zagadnień ochrony środowiska. Podstawę prawną aktualizacji Programu stanowią wymienione poniżej ustawy oraz akty wykonawcze do tych ustaw:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r., Nr 199 poz.1227 ze zm.),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r., Nr 151 poz. 1220 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2012 nr 0 poz. 391),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. 2012 r., Nr 145),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r., Nr 123 poz. 858 ze zm.),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2011 r., Nr 12 poz. 59 ze zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011 r., Nr 163 poz.981 ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2010 Nr 185 poz.1243 ze zm.),
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców z zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r., Nr 90 poz. 607 ze zm.),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 121 poz.1266 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243 poz. 1623),
- Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007 r., Nr 147 poz.1033 ze zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r., Nr 44 poz. 287 ze zm.),

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r., Nr 80 poz. 717 ze zm.),
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r., Nr 106 poz.1002 ze zm.).

1.3. Cel i zakres programu

Dotychczasowy Program ochrony środowiska dla gminy Zielona Góra obejmował lata 2004 - 2011. Program został przyjęty wraz z Planem Gospodarki Odpadami przez Radę Gminy Zielona Góra Uchwałą Nr XXVI/136/04 w dniu 28 września 2004 r. Zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata. Po 4 latach niezbędne jest przygotowanie nowego programu. Podjęcie działań w tym zakresie wymuszone jest uwarunkowaniami formalnoprawnymi (wymagania ustawowe), merytorycznymi (przyjęcie przez Sejm RP nowej Polityki ekologicznej państwa) oraz organizacyjnymi (zrealizowanie części zadań i osiągnięcie części celów stawianych w poprzednim programie ochrony środowiska).

Zakres merytoryczny Programu Ochrony Środowiska określają „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (Ministerstwo Środowiska 2002).

2. Uwarunkowania zewnętrzne programu

2.1. Polityka ekologiczna państwa

Najważniejszą zasadą polityki ekologicznej państwa jest zrównoważony rozwój, którego istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co oznacza konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką w poszczególnych dziedzinach gospodarki. Zasada ta ma za zadanie zapewnić taki rozwój społeczno - gospodarczy, w którym, w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń, następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Programy ochrony środowiska pełnią szczególną rolę w systemie dokumentów realizujących wymagania zrównoważonego rozwoju, określają, bowiem priorytety ekologiczne i warunki ich osiągania. Oprócz tej konstytucyjnej zasady, w Polityce Ekologicznej zawarto również szereg innych, przetransponowanych następnie do Prawa ochrony środowiska. Są to m.in.:

- **zasada zapobiegania zanieczyszczeniom** - każdy, kto podejmuje działalność mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko jest zobowiązany do zapobiegania temu oddziaływaniu;

- **zasada przezorności** - każdy, kto podejmuje działalność, której szkodliwe oddziaływanie nie jest jeszcze w pełni rozpoznane jest zobowiązany, kierując się przezornością, podjąć wszelkie możliwe środki zapobiegawcze;
- **zasada zanieczyszczający płaci** - każdy, kto powoduje zanieczyszczenie środowiska ponosi koszty usunięcia tego zanieczyszczenia, a kto może spowodować zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty zapobiegania temu zanieczyszczeniu;
- **zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** - polityki, strategie, plany lub programy dotyczące w szczególności przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, gospodarki przestrzennej, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu powinny uwzględniać zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju;
- **zasada jawności informacji o środowisku i jego ochronie** - każdy ma prawo do informacji o środowisku i jego ochronie na warunkach określonych ustawą;
- **zasada uspołecznienia procesu decyzyjnego** - każdy w przypadkach określonych w ustawie ma prawo do uczestniczenia w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z zakresu ochrony środowiska lub przyjęcia projektu polityki, strategii, planu lub programu rozwoju i restrukturyzacji oraz projektu studium i planu zagospodarowania przestrzennego, oraz zasady zawarte w Polityce Ekologicznej w tym zasada: regionalizacji, stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT), subsydiarności, klauzul zabezpieczających oraz skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej (oznaczającej w praktyce potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

Obszar priorytetowy 1: Kierunki działań systemowych

Cel: Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

- poddawanie ocenie oddziaływania na środowisko projektów dokumentów wszystkich sektorów gospodarki,
- uwzględnienie wyników tych ocen w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

Cel: Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

- uruchomienie mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów („zielone zamówienia”, „zielone miejsca pracy”, transfer technologii służących ochronie środowiska),
- kreowanie świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cel: Zarządzanie środowiskowe

- szerokie przystępowanie do Systemu Zarządzania i Audytu - EMAS (ang. Environmental Management Audit Scheme),
- tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie (podnoszenie prestiżu, ograniczenie kontroli).

Cel: Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie” prowadzącą do:
 - proekologicznych zachowań konsumenckich,
 - prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
 - organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
 - uczestnictwa w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

Cel: Rozwój badań i postęp techniczny

- zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz produkcji wyrobów przyjaznych środowisku,
- doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.

Cel: Odpowiedzialność za szkody w środowisku

- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody,
 - w przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą ponieść jej sprawcy.

Cel: Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego (uwzględnienie zasad ochrony środowiska) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Obszar priorytetowy 2: Ochrona zasobów naturalnych**Cel: Ochrona przyrody**

- zachowanie bogatej bioróżnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji,
- umożliwienie zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju.

Cel: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów,

- zachowanie bogactwa biologicznego,
- rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Cel: Racjonalne gospodarowanie zasobami wody

- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób by uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi,
- zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej,
- maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne,
- zwiększenie retencji wodnej,
- skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Cel: Ochrona powierzchni ziemi

- rozpowszechnienie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno- błotnych przez czynniki antropogenne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.

Cel: Gospodarowanie zasobami geologicznymi

- doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopalin, wód podziemnych,
- ograniczenie presji środowiskowej podczas prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowanie przestrzennego,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwencja dwutlenku węgla,
- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowanie odpadów
- dokumentacja dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych

Obszar priorytetowy 3: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Cel: Środowisko i zdrowie

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia,
- skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenia powietrza.

Cel: Jakość powietrza

- osiągnięcie limitów – do roku 2012 dla SO₂ - 358 tys. ton, dla NO_x- 239 tys. ton.,
- ograniczenie emisji pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM₁₀) oraz 2,5 mikrometra (PM_{2,5}),
- całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową oraz wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski.

Cel: Ochrona wód

- zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych,
- przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków,
- opracowanie planów gospodarowania wodami oraz programu wodno – ściekowego.

Cel: Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

- dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas oraz oddziaływanie promieniowania elektromagnetycznego,
- podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Cel: Substancje chemiczne w środowisku

- stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

2.2. Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- poprawa efektywności energetycznej,
- wzrost bezpieczeństwa energetycznego,
- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Poprawa efektywności energetycznej ogranicza wzrost zapotrzebowania na paliwa i energię przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, na skutek zmniejszenia uzależnienia od importu, a także działa na rzecz ograniczenia wpływu energetyki na środowisko poprzez redukcję emisji. Kwestia efektywności energetycznej jest traktowana w polityce energetycznej w sposób priorytetowy, a postęp w tej dziedzinie będzie kluczowy dla realizacji wszystkich celów.

Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej

- budowa jednostek wytwórczych o sprawności porównywalnej z osiąganą w najlepszych elektrowniach krajów Unii Europejskiej;
- zmniejszenie strat sieciowych w przesyłce i dystrybucji poprzez modernizację obecnych i budowę nowych sieci, wymianę transformatorów o niskiej sprawności oraz rozwój generacji rozproszonej;
- stymulowanie rozwoju kogeneracji, w szczególności przez zastępowanie rozdzielonego wytwarzania ciepła produkcją energii w skojarzeniu, poprzez zmodyfikowany system wsparcia w postaci certyfikatów i odpowiednią politykę gmin;
- stworzenie ram prawnych dla systemu wsparcia działań związanych z poprawą efektywności energetycznej, np. przez system „białych certyfikatów”;
- stosowanie obowiązkowych świadectw charakterystyki energetycznej dla budynków oraz mieszkań przy wprowadzaniu ich do obrotu oraz wynajmu;
- podwyższenie współczynnika czasu Użytkownika największego obciążenia energii elektrycznej;
- zastosowanie technik zarządzania popytem (*Demand Side Management*) stymulowane poprzez zróżnicowanie dobowe cen energii elektrycznej na skutek wprowadzenia rynku dnia bieżącego oraz przekazanie sygnałów cenowych odbiorcom za pomocą liczników elektronicznych;
- oznaczenie energochłonności urządzeń i produktów zużywających energię oraz wprowadzenie minimalnych standardów dla produktów zużywających energię;
- wsparcie inwestycji w zakresie oszczędności energii przy zastosowaniu kredytów preferencyjnych oraz dotacji ze środków krajowych i europejskich, w tym w ramach ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, regionalnych programów operacyjnych, środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- realizację Krajowego Planu Działań dotyczącego efektywności energetycznej;
- zobowiązanie sektora publicznego do pełnienia wzorcowej roli w oszczędnym gospodarowaniu energią;
- wspieranie prac naukowo-badawczych w zakresie nowych rozwiązań i technologii zmniejszających zużycie energii we wszystkich kierunkach jej przetwarzania oraz użytkowania;

2.3. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego po raz pierwszy została przyjęta przez Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą Nr XV/91/2000 dnia 6 marca 2000 roku. W aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do 2020 roku w dalszym ciągu do najważniejszych działań zalicza się działania z zakresu kapitału naturalnego, w tym:

- zwiększenie skuteczności ochrony przeciwpowodziowej,
- ochrona przyrody, racjonalne wykorzystanie zasobów leśnych,
- poszerzanie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych z dążeniem do utworzenia parku narodowego,
- oraz wdrażanie europejskich norm ochrony środowiska.

W dokumencie, podkreśla się współpracę w zakresie kreowania ponadregionalnych produktów turystycznych, np. szlaki rowerowe, konne, pola golfowe przy jednoczesnym zapewnieniu realizacji kompleksowych programów ochrony środowiska oraz zmniejszenie obciążenia środowiska poprzez podniesienie poziomu technicznego infrastruktury drogowej i kolejowej. W ramach zapewnienia przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu, w tym udoskonalenia i rozbudowy infrastruktury technicznej i komunalnej poprawiającej warunki życia oraz podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów aktywności gospodarczej, dąży się do:

- zaspokojenia potrzeb ludności oraz gospodarki regionu w zakresie dostaw wody w wymaganej ilości oraz o właściwych parametrach tj. dostęp do sieci wodociągowej w miejscach zamieszkania lub podejmowania działalności gospodarczej. Odprowadzenie oraz właściwe oczyszczenie ścieków powstających w procesach bytowych, gospodarczych i przemysłowych oraz opadowych, realizowane poprzez dostęp do sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków. Odbiór, segregacja, składowanie i zagospodarowanie jak największej części wytwarzanych w procesach bytowych i gospodarczych odpadów,
- stworzenia na terenie województwa wysokosprawnych i czystych ekologicznie systemów energetycznych, zapewniających bezpieczeństwo energetyczne i optymalne wykorzystanie surowców energetycznych oraz infrastruktury energetycznej tj. pełne i bezawaryjne zaopatrzenie mieszkańców i podmiotów gospodarczych w energię elektryczną, ciepło, gaz ziemny i paliwa; z zastosowaniem rozwiązań energooszczędnych w gospodarce i budownictwie, umożliwiających ograniczenie zużycie energii i oddziaływania na środowisko oraz minimalizację cen mediów energetycznych,

Wśród działań przyczyniających się do poprawy środowiska wymieniane są:

- programowanie rozwoju w gospodarce wodno-ściekowej i odpadowej w województwie z uwzględnieniem obowiązku minimalizacji obciążenia środowiska,

tj. uwzględnianie granic i charakterystyk obszarów wodonośnych, granic zlewni rzek, obszarów chronionych i szczególnie cennych krajobrazowo,

- wybór właściwych form organizacyjno-prawnych prowadzenia gospodarki komunalnej przez gminy i jednostki przez nie powołane, powodujących zwiększenie efektywności oraz poprawę jakości usług komunalnych,
- promowanie rozwiązań w gospodarce komunalnej powodujących zmniejszanie strat oraz nieracjonalne wykorzystywanie wydajności obiektów komunalnych takich jak: sieci wodociągowe, ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, sieci kanalizacyjne oraz składowiska i zakłady zagospodarowania odpadów,
- racjonalizacja polityki inwestycyjnej gmin w zakresie gospodarki komunalnej,
- budowa i modernizacja sieci i urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych oraz do zagospodarowania odpadów, zgodnie z potrzebami społeczności gmin i wymogami ochrony środowiska,
- tworzenie bodźców oraz promowanie postaw do racjonalizacji spożycia przez odbiorców, mające na celu minimalizację cen usług komunalnych,
- wybór właściwych form organizacyjno-prawnych prowadzenia gospodarki komunalnej przez gminy i jednostki przez nie powołane, powodujących zwiększenie efektywności oraz poprawę jakości usług komunalnych,
- promowanie rozwiązań w gospodarce komunalnej powodujących zmniejszanie strat oraz nieracjonalne wykorzystywanie wydajności obiektów komunalnych takich jak: sieci wodociągowe, ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, sieci kanalizacyjne oraz składowiska i zakłady zagospodarowania odpadów,
- racjonalizacja polityki inwestycyjnej gmin w zakresie gospodarki komunalnej,
- budowa i modernizacja sieci i urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych oraz do zagospodarowania odpadów, zgodnie z potrzebami społeczności gmin i wymogami ochrony środowiska,
- tworzenie bodźców oraz promowanie postaw do racjonalizacji spożycia przez odbiorców, mające na celu minimalizację cen usług komunalnych,
- budowa systemów infrastruktury technicznej w wydzielonych obszarach, przeznaczonych pod inwestycje oraz działalność gospodarczą w miastach i gminach, głównie w pobliżu obwodnic drogowych oraz centrów logistycznych i komunikacyjnych:
- koordynacja i monitorowanie działań w tym zakresie dla obszaru województwa.
- upowszechnienie i promowanie postaw energooszczędnych w społeczności regionu:
 - ustawiczne kształcenie dla zapewnienia energooszczędności oraz wykorzystania lokalnych surowców energetycznych,
 - edukacja mająca na celu zapoznawanie „od dziecka” z energooszczędnością,
 - powołanie kierunków energetycznych na Uniwersytecie Zielonogórskim,
 - wspieranie działań zmierzających do dostosowania się zakładów do tzw. zintegrowanych pozwoleń, obejmujących wszystkie elementy środowiska (zgodnie z dyrektywą IPPC),

- wdrażanie systemu Natura 2000.
- regulacja cieków wodnych,
- rozbudowa i modernizacja systemów ochrony przeciwpowodziowej:
 - budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych,
 - budowa i modernizacja przepompowni melioracyjnych,
 - budowa zbiorników retencyjnych,
 - rekonstrukcja i odbudowa rzek i kanałów,
 - budowa i modernizacja polderów przeciwpowodziowych.
- rozbudowa i modernizacja systemu ratowniczo - gaśniczego w oparciu o Strategię Rozwoju Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego na obszarze województwa lubuskiego.

2.4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 2 października 2002, uchwałą Nr. XXXVII/272/2002. Na podstawie art. 41 ust. 1, pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) w dniu 26 marca 2007 r. Sejmik Województwa Lubuskiego podjął uchwałę Nr VI/59/07 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego, który ostatecznie został uchwalony 21 marca 2012 r. (Uchwała Nr XXII/191/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego).

W Planie przyjęto cele główne i operacyjne rozwoju regionu lubuskiego, które są zgodne z przedstawioną powyżej Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego:

1. *Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu;*
2. *Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa i zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki i gospodarki;*
3. *Rozwój przedsiębiorczości;*
4. *Efektywne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.*

W zmianach Planu przyjęto kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego oparte na zrównoważonym rozwoju przyrodniczo–gospodarczym, w tym:

- intensyfikację wykorzystania walorów położenia województwa, polegających na wzajemnych relacjach z Niemcami i Skandynawią, na wykorzystaniu walorów przyrodniczych i kulturowych (rozszerzenie powiązań infrastrukturalnych z Europą Zachodnią i Północną),
- eksploatację złóż: węgla brunatnego, gazu, ropy naftowej i innych bogactw, zgodnie z koncesjami i programami rekultywacji terenów (eksploatacja możliwa przy zachowaniu maksymalnej ochrony środowiska),

- zdecydowane zwiększenie roli pozawęglowych, ekologicznych źródeł energii (farmy wiatrowe, biomasa, elektrownie wodne, geotermia) w oparciu o uwarunkowania lokalne,
- wyraźne poparcie ze strony władz rządowych, samorządowych, prywatnego biznesu w kształtowaniu innowacyjności i konkurencyjności w działalności gospodarczej, szczególnie lokalizowanej w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz związanej z eksploatacją i wykorzystaniem surowców występujących w regionie,
- istotny postęp w wykorzystaniu dróg wodnych regionu w kierunku Berlina, Szczecina, Śląska, Gdańska, Bydgoszczy dla potrzeb transportu towarów i turystyki. Istnieją preferencje lokalizacyjne dla działalności gospodarczej w rejonach portów rzecznych, w tym związanej z transportem masowym i szkutnictwem, „odciążaniem” portów w Szczecinie i Świnoujściu,
- pełną realizację programu „Odra 2006”, w tym zdecydowany postęp w zabezpieczeniu przeciwpowodziowym gmin i obszarów systematycznie zalewanych wodami powodziowymi,
- rozbudowę systemu transportowego: drogowego, kolejowego, lotniczego dla dalszej poprawy powiązań regionalnych, krajowych, międzynarodowych,
- powiększenie i wzbogacenie bazy mieszkaniowej, naukowej, usługowej i turystycznej.

2.5. Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego

„Program ochrony środowiska województwa lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku” został przyjęty 12 marca 2012 r. Uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego Nr XXI/185/12. W Programie przyjęto aktualny stan środowiska, stan infrastruktury ochrony środowiska oraz uwzględniono cele i działania zdefiniowane w „Strategii rozwoju województwa lubuskiego”. Cele strategiczne Programu podzielono na długoterminowe do roku 2019 oraz krótkoterminowe na lata 2012-2015 w podziale na 12 najważniejszych komponentów środowiska w województwie:

I. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Cel długoterminowy do roku 2019:

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- wdrażanie i realizacja założeń programów służących ochronie powietrza,
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

II. Gospodarka wodna

Cel długoterminowy do roku 2019:

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przeciwpowodziowa

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- dobra jakości wód użytkowych i racjonalizacja ich wykorzystywania,
- zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami powodzi,
- przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej rzek,
- zwiększenie retencji w zlewniach oraz zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych,
- odtworzenie ciągłości ekologicznej rzek, ochrona naturalnych dolin rzecznych oraz renaturalizacja rzek.

III. Gospodarka odpadami

Cel długoterminowy do roku 2019:

Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB,
- zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

IV. Ochrona przyrody i krajobrazu

Cel długoterminowy do roku 2019: Ochrona, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności.

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa,
- stworzenie organizacyjnych i prawnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody,
- ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu, ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych,
- ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych,

- zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych,
- edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych,
- identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.

V. Ochrona przed hałasem (H)

Cel długoterminowy do roku 2019:

Zmniejszenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- monitoring hałasu i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas,
- ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców.

VI. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cel długoterminowy do roku 2019:

Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Cel krótkoterminowy do roku 2015:

- utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych,

VII. Odnawialne źródła energii

Cel długoterminowy do roku 2019:

Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Cel krótkoterminowy do roku 2015:

- zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.

VIII. Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym

Cel długoterminowy do roku 2019:

Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- minimalizacja ryzyka wystąpienia poważnych awarii,
- minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii.

IX. Kopaliny

Cel długoterminowy do roku 2019:

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cel krótkoterminowy do roku 2015:

- minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego.

X. Degradacja powierzchni ziemi i gleb

Cel długoterminowy do roku 2019:

Ochrona powierzchni ziemi przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych,
- ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej.

XI. Współpraca transgraniczna

Cel długoterminowy do roku 2019:

Prowadzenie wspólnych, transgranicznych działań związanych z ochroną środowiska i ochroną przeciwpowodziową.

Cel krótkoterminowy do roku 2015:

- realizacja działań z zakresu ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej w ramach podpisanych umów o współpracy transgranicznej.

XII. Edukacja ekologiczna

Cel długoterminowy do roku 2019: Propagowanie właściwych zachowań i postaw dotyczących środowiska naturalnego

Cele krótkoterminowe do roku 2015:

- promowanie właściwych zachowań w zakresie zużycia i zanieczyszczeń wody, gospodarki odpadami oraz ochrony powietrza,
- rozwijanie działań z edukacji ekologicznej na obszarach cennych przyrodniczo,
- stworzenie warunków dla rozwoju bazy edukacji ekologicznej.

W Wojewódzkim Programie ochrony środowiska przedstawiono również strukturę zarządzania środowiskiem oraz monitoring wdrażania, zarządzania programem oraz koordynację współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządową, społeczeństwem, przedsiębiorcami. W ramach wskazania możliwości finansowania działań środowiskowych oraz finansowania zadań zawartych w programie umieszczono strukturę finansowania zaplanowanych działań.

2.6. Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego

„Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku” został przyjęty przez Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą XXX/280/12 z dnia 10 września 2012 roku. Naczelną zasadą przyjętą w Planie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny, zgodny z przyjętym Prawem ochrony środowiska natomiast celem nadrzędnym jest: *Stworzenie systemu gospodarki odpadami opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi.*

W Planie przedstawiono cele strategiczne zdefiniowane dla różnych rodzajów odpadów:

I. Odpady komunalne, w tym odpady ulegające biodegradacji

- objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych oraz systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 r.,
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów,
 - w 2013 r. nie więcej niż 50%,
 - w 2020 r. nie więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.
- zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 r.,
- przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, (papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło) z gospodarstw domowych oraz odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych minimum 50% masy do 2020 r.

II. Odpady, które podlegają odrębnym przepisom prawnym, w tym odpady niebezpieczne

Odpady zawierające PCB

- sukcesywne likwidowanie odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.,

Oleje odpadowe

- utrzymanie poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%.

Odpady medyczne i weterynaryjne

- podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych w okresie do 2022 r., uwzględniającej segregację odpadów u źródła powstawania, zmniejszając tym samym ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.

Zużyte baterie i akumulatory

- rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych, pozwalająca na osiągnięcie następujących poziomów zbierania:
 - 25% poziom zbierania zużytych baterii i akumulatorów przenośnych do 2012 r.,
 - 40% poziom zbierania masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych do 2016 r.
 - rozbudowa systemu zbierania
- utrzymanie wydajności recyklingu z 2011 r. na poziomie nie mniejszym niż:
 - co najmniej 75% masy zużytych baterii i akumulatorów niklowo-kadmowych,
 - co najmniej 50% masy pozostałych zużytych baterii i akumulatorów;
- utrzymanie poziomów wydajności recyklingu – co najmniej 65% masy zużytych baterii i akumulatorów poprzez dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych zakładów przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

- utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu w wysokości dla zużytego sprzętu powstałego z wielkogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego:
 - poziomu odzysku w wysokości 80% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 75% masy zużytego sprzętu.
- utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu dla zużytego sprzętu powstałego z małogabarytowych urządzeń gospodarstwa domowego, sprzętu oświetleniowego, narzędzi elektrycznych i elektronicznych z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych, zabawek, sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz przyrządów do nadzoru i kontroli:
 - poziomu odzysku w wysokości 70% masy zużytego sprzętu,
 - poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji pochodzących ze zużytego sprzętu w wysokości 50% masy zużytego sprzętu;
- utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu dla zużytych gazowych lamp wyładowczych – poziomu recyklingu części składowych, materiałów i substancji

pochodzących ze zużytych lamp w wysokości co najmniej 80% masy tych zużytych lamp;

- utrzymanie do roku 2022 poziomów odzysku i recyklingu osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4 kg/mieszkańca/rok.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

- osiągnięcie minimalnych poziomów odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku:
 - 85% i 80% do końca 2014 r.,
 - 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015 r.

Odpady zawierające azbest

- sukcesywne osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w okresie od 2012 r. do 2032 r.

Zbędne środki bojowe i odpady materiałów wybuchowych

- w okresie do 2022 r. zakłada się sukcesywne zagospodarowanie materiałów odpadów wybuchowych, poprzez kontynuację dotychczasowego sposobu zagospodarowania zbędnych środków bojowych.

Odpady Pozostałe; zużyte opony

- utrzymanie, w perspektywie do 2022 r., dotychczasowego poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%.

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej

- osiągnięcie do 2020 r. poziomu 70% wagowo przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych.

Komunalne osady ściekowe

- ograniczenie w perspektywie do 2022 r., składowania osadów ściekowych,
- zwiększenie, w perspektywie do 2022 r., ilości komunalnych osadów ściekowych przetwarzanych przed wprowadzeniem do środowiska oraz osadów przekształcanych metodami termicznymi,
- maksymalizacja, w perspektywie do 2022 r., stopnia wykorzystania substancji biogenych zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego i chemicznego oraz środowiskowego.

Odpady ulegające biodegradacji inne niż komunalne

- zmniejszenie masy składowanych odpadów do poziomu nie więcej niż 40% masy wytworzonych odpadów do roku 2022.

Odpady opakowaniowe

- osiągnięcie, do roku 2014, poziomów odzysku i recyklingu odpadów powstałych z opakowań oraz utrzymanie poziomów w latach następnych:
 - opakowania razem: 60% odzysku*, 55% recyklingu*,
 - opakowania z tworzyw sztucznych: 22,5% recyklingu*,**
 - opakowania z aluminium: 50% recyklingu*,
 - opakowania ze stali, w tym z blachy stalowej: 50% recyklingu*,
 - opakowania z papieru i tektury: 60% recyklingu*,
 - opakowania ze szkła gospodarczego poza ampułkami: 60% recyklingu*,
 - opakowania z drewna: 15% recyklingu*.

* Nie dotyczy opakowań mających bezpośredni kontakt z produktami leczniczymi określonymi w przepisach *ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne* (Dz. U. z 2008 r., Nr 45, poz. 271, z późn. zm.).

** Do poziomu recyklingu zalicza się wyłącznie recykling, w wyniku którego otrzymuje się produkt wykonany z tworzywa sztucznego.

Odpady z wybranych gałęzi gospodarki odpadami, których zagospodarowanie stwarza problemy

- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
- zwiększenie udziału odpadów unieszkodliwianych poza składowaniem,
- zwiększenie stopnia zagospodarowania odpadów w podziemnych wyrobiskach kopalni, w tym poprzez odzysk.

Zgodnie z nowym systemem gospodarki odpadami komunalnymi, w każdym z wyznaczonych regionów funkcjonuje regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Gmina Zielona Góra będzie obsługiwana przez ZZO Zielona Góra. Obszar ten obsługiwany jest przez instalację prowadzoną przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Zielonej Górze. Instalacja ta posiada następujące moce przerobowe:

- 40 000 Mg/rok dla części mechanicznej przed częścią biologiczną,
- 20 000 Mg/rok dla części stabilizacji biologicznej odpadów powstałych w wyniku sortowania w części mechanicznej,
- 13 000 Mg/rok dla części mechanicznej po części biologicznej

i tym samym spełnia wymagania dla regionalnej instalacji mechaniczno-biologicznego unieszkodliwiania odpadów.

Wyznaczenie Obszaru obsługiwanego przez ZZO Zielona Góra wynika z zawartych porozumień oraz uzyskanego dofinansowania z Fundusz Spójności na rozbudowę zakładu (budowa kwatery na 500 000m³, budowa hali technologicznej demontażu odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, modernizacji magazynu odpadów niebezpiecznych). Przyjmując, że odpady ulegające biodegradacji stanowią ok. 47% składowanych zmieszanych odpadów komunalnych, w regionie wschodnim w 2010 r. składowano 32,7 tys. Mg odpadów ulegających biodegradacji. Poziom składowania odpadów ulegających biodegradacji wyrażony w procentach dla regionu wschodniego w 2010 r. wyniósł 66,5%.

3. Uwarunkowania wewnętrzne programu

3.1. Ogólna charakterystyka Gminy

Gmina wiejska Zielona Góra położona jest w centralnej części województwa lubuskiego. Zajmuje powierzchnię 220,45 km². Od północy, wschodu i południa otacza 118-tysięczne miasto Zieloną Górę, stanowiące powiat grodzki. Miasto Zielona Góra jest jedną z dwóch stolic województwa, siedzibą powiatu ziemskiego i władz Gminy wiejskiej Zielona Góra. Ponadto Gmina graniczy z 7 gminami wiejskimi i miejsko-wiejskimi: Gminą Sulechów od północy (częściowo poprzez Odrę), Gminą Zabór od wschodu, z Gminami: Nowa Sól, Kożuchów i Nowogród Bobrzański od południa, Świdnica i Czerwieńsk od zachodu. Granice gminy nie posiadają charakteru naturalnego z wyjątkiem północnej części, gdzie na długości ok. 4 km granica przebiega po linii Odry i części południowej, gdzie granica przebiega na długości ok. 5km po linii Czarnej Strugi. W skład gminy wchodzi 17 sołectw: Barcikowice, Drzonków, Jany, Jarogniewice, Jeleniów, Kielpin, Krępa, Łężyca, Ługowo, Nowy Kisielin, Ochla, Przylep, Racula, Stary Kisielin, Sucha, Zatonie, Zawada.

Rys. 1. Położenie gminy Zielona Góra na tle powiatu (źródło: Związek OSP).

Podział fizycznogeograficzny wg J. Kondrackiego („Geografia regionalna Polski”, Wydawnictwo Naukowe PWN 2009) sytuuje gminę Zielona Góra w obrębie:

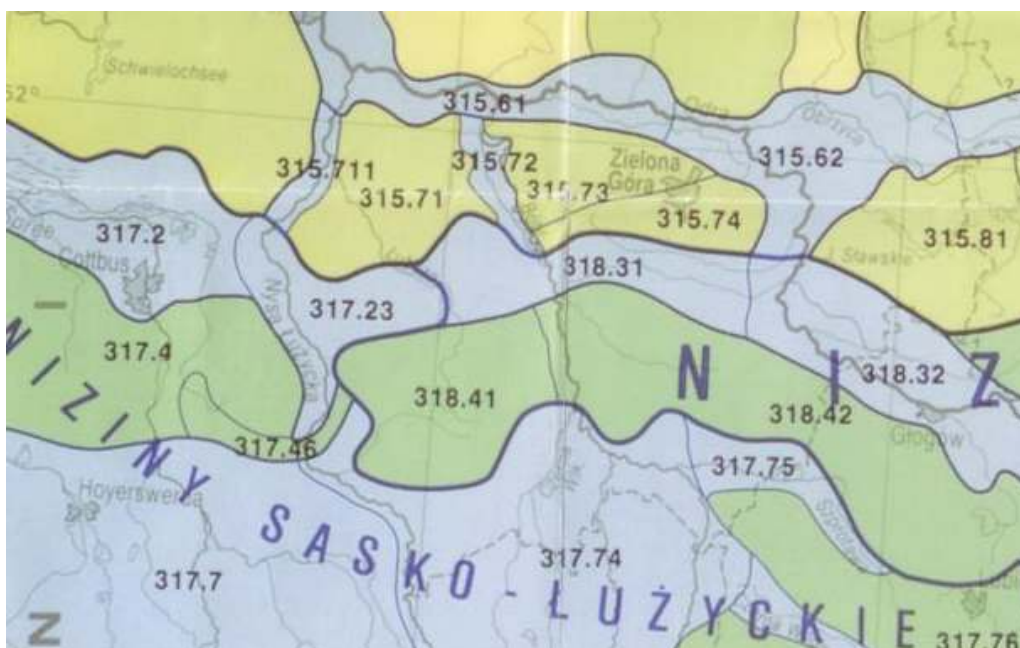
Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

Podprowincja: Pojezierze Południowobałtyckie (315)

Makroregion: Wzniesienia Zielonogórskie (315.7)

Mezoregion: Wał Zielonogórski (315.74)

Wał Zielonogórski to glacijotektoniczne wypiętrzenie wysokości do 221 m n. p. m. i około 100 m wysokości względnej. Wał powstał w czasie starszych zlodowaceń ale znalazł się w strefie marginalnej fazy leszczyńskiej zlodowacenia wiślańskiego. Ciągnie się od Kotliny Kargowskiej na wschodzie po Dolinę Dolnego Bobru, gdzie na północ od Nowogrodu Bobrzańskiego dochodzi do wysokości 166 m n.p.m. Od północy przylega do niego Wysoczyzna Czerwieńska, od południa Obniżenie Nowosolskie. W tych ramach zajmuje powierzchnię około 240 km². W jądrze wału występują sfałdowane warstwy trzeciorzędu z węglem brunatnym, który do niedawna był eksploatowany. We wschodniej części regionu znajduje się kilka małych jezior. Wał Zielonogórski należy do regionów o dużym zalesieniu ale wokół kilkunastu wsi występują również pola uprawne. Podobnie jak w całej południowo-zachodniej Polsce, klimat jest stosunkowo ciepły, zimy są krótkie i niezbyt mroźne. Od wieków średnich w okolicach Zielonej Góry uprawiano winorośl. Nadal istnieją niewielkie winnice ale mają raczej symboliczny charakter. Głównym ośrodkiem położonym na wysokości około 150 m jest Zielona Góra.

Rys. 2. Położenie gminy Zielona Góra na tle jednostek geograficznych (J. Kondracki, „Geografia regionalna Polski”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009)

Obszar ten stanowi formę nieregularną, składająca się z szeregu zwężeń i kotlinowatych rozszerzeń o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu. W znacznej części Gmina porośnięta jest lasami, dzięki czemu istnieją tu doskonale warunki dla zbieractwa owoców leśnych. Obszary bezleśne stanowią pradoliny i doliny rzek: Odry, Śląskiej Ochli, Zimnego Potoku oraz pola uprawne.

Szlaki komunikacyjne

Przez gminę Zielona Góra przebiegają:

- **3 drogi krajowe:**
 - Nr 3 – Świnoujście-Szczecin–Gorzów Wlkp.–Zielona Góra–Lubin- granica Państwa (północ- południe),
 - Nr 27 – granica Państwa –Przewóz-Żary-Nowogród Bobrzański-Żary-Świdnica-Zielona Góra,
 - Nr 32 – granica Państwa – Gubinek-Połupin-Zielona Góra-Sulechów-Okunin-Kargowa- Wolsztyn-Stęszew.
- **5 dróg wojewódzkich:**
 - Nr 279 - gm. Czerwieńsk – m. Czerwieńsk – gm. Świdnica – gm. Zielona Góra,
 - Nr 280 – gm. Zielona Góra – gm. Czerwieńsk - m. Czerwieńsk – gm. Sulechów,
 - Nr 281 – gm. Zielona Góra – gm. Czerwieńsk – gm. Sulechów,
 - Nr 282 – gm. Zielona Góra - gm. Zabór - gm. Bojadła,
 - Nr 283 – gm. Zielona Góra.
- **15 dróg powiatowych** (długość 46,219 km).

Drogi wojewódzkie i powiatowe łączą wszystkie jednostki osadnicze oraz miasto Zielona Góra. Generalnie wszystkie drogi – wojewódzkie i powiatowe, a w szczególności gminne wymagają remontu i modernizacji. Bardzo niekorzystnie przedstawia się sytuacja na drogach gminnych, na 100 km tylko 19 km posiada powierzchnię utwardzoną, 9 km powierzchnię ulepszoną a pozostałe 72 km gruntową.

Przez gminę przebiega również linia kolejowa łącząca Zieloną Górę z Głogowem przechodząca przez Stary Kisielin oraz linia kolejowa łącząca Zieloną Górę z Poznaniem, przechodząca przez Przylep. W Przylepie znajduje się lotnisko sportowo-sanitarne, którego właścicielem jest Aeroklub Ziemi Lubuskiej. Klub ten prowadzi działalność sportową z zakresu: szybownictwa, spadochroniarstwa, szkolenia pilotów samolotów silnikowych, modelarstwa.

Struktura użytkowania gruntów

Powierzchnia gminy Zielona Góra wynosi 21998 ha. Większość gruntów użytkowanych rolniczo jest średniej i słabej jakości. Przeważające klasy bonitacji V-VI (około 68,2% całkowitej powierzchni Gminy). Procentowy udział poszczególnych użytków w ogólnej powierzchni Gminy zestawiono w tabeli poniżej.

Tab. 1. Struktura użytkowania gruntów

Forma użytkowania	Ogółem ha	Ogółem %
Grunty leśne oraz zakrzewione	12318,00	56%
Grunty orne	7919,28	36%
Grunty zabudowane i zurbanizowane (w tym: mieszkaniowe, przemysłowe i inne)	1760,72	8%

Strefa społeczna

Gminę Zielona Góra zamieszkuje 17739 osób (wg danych GUS – stan na 31 grudnia 2010 r.) na powierzchni ok. 220 km². Zaludnienie wynosi 81 osób/km².

Tab. 2. Struktura ludności gminy Zielona Góra w latach 2008 – 2010 (Źródło: GUS)

Wyszczególnienie	Rok		
	2008	2009	2010
Ludność ogółem	16915	17334	17739
Ludność na 1km ²	77	79	81
Kobiety na 100 mężczyzn	103	104	103
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	47	47	47

Tab. 3. Gmina Zielona Góra na tle powiatu zielonogórskiego (źródło: US w Zielonej Górze).

	Powiat	gm. Zielona Góra
Ludność	92160	17739
W tym kobiety	46876	8999
Urodzenia	1006	234
Zgony	793	129
Przyrost naturalny	213	105
Saldo migracji ogółem	309	300
Ludność w wieku:		
• przedprodukcyjnym	18356	3709
• produkcyjnym	61512	12099
• poprodukcyjnym	12292	1931

Turystyka

Usługi turystyczno-rekreacyjne na obszarze Gminy Zielona Góra świadczą:

- **Muzeum Etnograficzne w Ochli** - realizuje programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży, prezentujące życie na wsi XVIII – XX wiecznej poprzez cykliczne imprezy, takie jak żniwa, winobranie, miodobranie, targi końskie, plenery artystów ludowych i inne atrakcje. Dodatkową atrakcją muzeum jest możliwość organizowania w nim różnego rodzaju imprez plenerowych, takich jak: ogniska i grillowanie na wyspie, przyjęcia okolicznościowe i prezentacje unikalnych zawodów związanych z rolnictwem;
- **Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji w Drzonkowie** - z obiektów ośrodka korzystają sportowcy oraz mieszkańcy gminy i miasta Zielona Góra. Mogą pływać na krytym i otwartym (w sezonie letnim) basenie, jeździć konno po okolicznych lasach, strzelać na strzelnicy sportowej z broni pneumatycznej, grać w tenisa na kortach i w gry sportowe na sali gimnastycznej. Kilka razy w roku obiekty ośrodka są one przekształcane w hale wystawowe. Lubuskie Centrum Targowe BIS organizuje różnorodne targi, między innymi Targi Lubuskie, które cieszą się dużym zainteresowaniem nie tylko wśród zielonogórczan;
- **Stadnina Koni na Lotnisku Aeroklubu Ziemi Lubuskiej w Przylepie** - od kilku lat gdzie Zielonogórski Klub Jeździecki prowadzi programy terapeutyczne w oparciu o hippikę dla osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem niepełnosprawnych dzieci;
- **Stadnina Koni „Podkowa”**.

W Gminie działa wiele stowarzyszeń sportowych: Stowarzyszenie Sportowe „Drzonkowianka” – Drzonków, Ludowy Klub Sportowy „Zorza” – Ochla, Towarzystwo Sportowe „Przylep” – Przylep, Klub Sportowy „Ikar” – Zawada, Klub Sportowy „Regent” – Krępa, a przy szkołach podstawowych w Drzonkowie, Ochli, Przylepie, Starym Kisielinie i Zawadzie Uczniowskie Kluby Sportowe. Wymienione placówki z powodzeniem zaspokajają potrzeby przyjezdnych, którzy szukają wypoczynku, spokoju, świeżego powietrza i dobrej kuchni oraz mocnych wrażeń. Takich jak: skoki na spadochronie, przelot samolotem lub na motolotni i pokazy akrobacji lotniczej. Na terenie Gminy funkcjonuje też bogata infrastruktura sportowa poza wymienionymi ośrodkami - na terenie Drzonkowa i Przylepu przy funkcjonujących tam szkołach do dyspozycji uczniów i innych osób zainteresowanych, są nowoczesne sale gimnastyczne, w tych miejscowościach oraz w Zawadzie powstają również nowoczesne kompleksy boisk sportowych. Wśród różnych dyscyplin turystyki kwalifikowanej (piesza, rowerowa, kajakowa, narciarska) tereny Gminy są wręcz wymarzone do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Jej obszar jest atrakcyjnym terenem a jego głównymi walorami są: wzgórza, duże kompleksy leśna, osobliwości przyrodnicze oraz parki i walory architektury. Gęsta sieć dróg: krajowych, lokalnych, leśnych oraz bezpośrednia bliskość Zielonej Góry, zaplecza noclegowego – gastronomicznego skłania coraz więcej turystów do

spędzania wolnego czasu w podzielonogórskich miejscowościach. Podczas przyrodniczych wędrówek po lasach zwiedzić można rezerwat „Zimna Woda” w okolicy Kiełpina, gdzie zachowany jest fragment lasu liściastego z olchą, jesionem i dębem oraz zabytkowy park „Zatonie” obejmujący fragment pierwotnego lasu liściastego z domieszką grabu, buku, klonu i lipy. Niezwykłą atrakcją jest też Las Nadodrzański w Krępie. Przez obszar gminy Zielona Góra przebiega 5 szlaków turystycznych oznakowanych oraz kilka tras pieszych i rowerowych nie oznakowanych lecz takich, które są często odwiedzane przez miejscowych turystów, miłośników przyrody.

Do szlaków turystycznych oznakowanych na terenie gminy Zielona Góra należą:

- **zielony** - Zielona Góra (Uniwersytet – „WSP”) – Góra Wilkanowska – Ochla (Skansen) – Jędrzychów – Drzonków – Raculka – Zielona Góra (Schronisko PTMS);
- **niebieski** - Zielona Góra (Schronisko PTMS) – Amfiteatr Zielonogórski - Góra Wilkanowska – Ochla (były ośrodek Lasów Państwowych) – Kiełpin – Zatonie – Niodoradz – Otyń – Bobrowniki – Miłsko – Zabór – Przytok - Zielona Góra (Schronisko PTMS); długość 64 km
- **żółty** - Zawada (przystanek MZK) - Krępa – Wysokie – Czerwieńsk – Nietków – Ciemnice – Krosno; długość 41 km,
- **czarny** - Nowa Sól (szpital) – Czesław – Barcikowice – Zatonie – Drzonków (ośrodek), długość 22 km.

3.2. Stan środowiska w gminie Zielona Góra

3.2.1. Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Zielona Góra położona jest w obrębie 4 zlewni wód powierzchniowych:

- **rzeki Odry** (znajdującej się w północnej części gminy) - najważniejszymi kolektorami zlewni Odry na terenie gminy są: Zimny Potok wraz z licznymi dopływami, biorący początek w dolinie Odry w rejonie miejscowości Stożne oraz Żółty Potok z mniej rozbudowanym systemem dopływów, biorący swój początek na terenie miasta Zielona Góra. Podstawowy wododział zlewni rzeki Odra przebiega po północnej stronie miejscowości Stary i Nowy Kisielin grzbietem wzniesień moreny czołowej (Wał Zielonogórski). Rzeka Odra posiada obwałowanie na terenie gminy i w przypadku podwyższonego poziomu wody powoduje zagrożenie powodziowe. Ponadto na terenie zlewni występują:
 - Struga Przylepska, ciek biorący początek u podnóża stożka sandrowego na zachód od miejscowości Łężyca,
 - potok Moczydło zanikający w osadach terasy kemowej w okolicach Przylepu.

- **jeziora Zabór** - granice tej zlewni stanowi wododział zlewni Odry oraz północno-wschodni wododział zlewni Śląskiej Ochli. Brak jest w niej kolektorów II-go rzędu, a główną osią hydrograficzną tego obszaru jest potok Śmiga biorący początek na południowy wschód od Nowego Kisielina. Dopływy potoku Śmiga stanowią system naturalny biorący swój początek u podnóża pagórków morenowych i są też zasilane wodami podziemnymi z terenów wyżej położonych. Znaczenie tej zlewni z punktu widzenia hydrograficznego nie jest duże, natomiast posiada ona wpływ na uprawy rolne i mikroklimat.
- **Śląskiej Ochli** - północna granica wododziału zlewni przebiega pasmem wzgórz morenowych na północny wschód od linii miejscowości Racula – Ługowo, natomiast granica południowa po linii wydm na osi miejscowości Czasław, Barcikowice, Jeleniów. Dopływy Śląskiej Ochli stanowią dwie grupy:
 - pierwsza to dopływy naturalne biorące początek u podnóża pagórków morenowych Wału Zielonogórskiego daleko na północ od rzeki Śląska Ochla (powyżej miejscowości Racula i Ługowo) i stanowiące ciekii niewysychające, zasilane ze źródeł naturalnych na południowym stoku Wału Zielonogórskiego;
 - druga to dopływy w postaci cieków naturalnych i rowów melioracyjnych położonych na obszarze doliny Śląskiej Ochli i uzależnionych od poziomu wód gruntowych (w okresach niżówek hydrologicznych pozostają suche).
- **Czarnej Strugi** - granice tej zlewni stanowi od północy wododział wzdłuż pasma wydm tworzący południową granicę zlewni Śląskiej Ochli, a od południa granica znajduje się poza obszarem gminy i przebiega wzdłuż wzgórz morenowych na linii miejscowości Urzuty- Broniszów- Mirocin. Rzeka Czarna Struga stanowi południową granicę gminy i zasilana jest systemem cieków naturalnych i rowów melioracyjnych. Charakterystyka dopływów tej rzeki jest bardzo zbliżona do cieków Śląskiej Ochli.

Jakość wód na terenie województwa lubuskiego jest determinowana poborem wody, odprowadzaniem do wód ścieków komunalnych i przemysłowych oraz dopływem zanieczyszczeń z tzw. źródeł przestrzennych. WIOŚ w Zielonej Górze, w ramach monitoringu jakości wód powierzchniowych w latach 2009 – 2010 na terenie województwa lubuskiego realizował zadania w zakresie badania i oceny stanu rzek i jezior. Ocenę za 2010 rok przedstawiono w nowym, skorygowanym przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, układzie jednolitych części wód (JCW). Do oceny stanu wód powierzchniowych na terenie województwa lubuskiego wykorzystano wyniki:

- **monitoringu diagnostycznego**, który prowadzony w celu oceny stanu JCW, jak również w celu określenia rodzajów oraz oszacowania wielkości znacznych oddziaływań wynikających z działalności człowieka, na które narażone są określone części wód (elementy biologiczne i fizykochemiczne a także niektóre

metale ciężkie, tj. kadm, nikiel, ołów, rtęć, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne i pestycydy);

- o **monitoringu operacyjnego** - prowadzonego na JCW, które są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Prowadzony jest na podstawie badań elementów biologicznych wspomaganych elementami fizykochemicznymi oraz, jeżeli jest to uzasadnione, pomiarami niektórych wskaźników chemicznych (*monitoring operacyjny celowy służy ustaleniu stanu JCW, dla których określono specyficzny cel użytkowania*).

Oceny elementów biologicznych dokonano na podstawie badań indeksu fitoplanktonowego, fitobentosu i makrofitów. Klasyfikacja elementów biologicznych na terenie gminy Zielona Góra wykazała poziom umiarkowany (III klasa) natomiast klasyfikacja elementów fizykochemicznych wspierających elementy biologiczne wykazała stan lub potencjał poniżej dobrego. Stan ten zdeterminowały głównie wysokie wartości stężeń ogólnego węgla organicznego, azotu Kjeldahla oraz okresowo zbyt niskie stężenia tlenu rozpuszczonego.

Dwa najbliższe punkty pomiarowe w niedalekich odległościach od granic terytorialnych gminy Zielona Góra, zlokalizowane były na rzekach:

- Czarna Struga (od Mirotki do Odry - m. Nowa Sól)
- Śląska Ochla (w miejscowości Ługi, gm. Otyń oraz drugi punkt pomiarowy przy ujściu do Odry w m. Bobrowniki).

Monitoring operacyjny celowy do bytowania ryb w warunkach naturalnych w latach 2009–2010 wykazał, że żaden z badanych w/w punktów w tym okresie nie spełniał wymagań rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. Nr 176, poz. 1455). O deklasyfikacji zdecydowały głównie ponadnormatywne stężenia fosforu ogólnego, azotynów, BZT₅ oraz niskie wartości tlenu rozpuszczonego.

Źródłem skażenia wód rzecznych są spływy powierzchniowe z pól i zanieczyszczone opady atmosferyczne. Ograniczenie wpływu ścieków na jakość wód rzek można uzyskać głównie poprzez dalsze inwestowanie w budowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Zielona Góra. W „Stanie środowiska województwa lubuskiego w latach 2009 -2010” (Biblioteka Monitoringu Środowiska, Zielona Góra – Gorzów Wlkp. 2011) podkreśla się, że najstabilniej rozwiniętą siecią kanalizacyjną w 2009 r. cechowały się powiaty: żarski, zielonogórski oraz gorzowski. Zgodnie z danymi GUS (źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2011) stopień skanalizowania gminy Zielona Góra w 2010 r. wynosił 27%.

Zbiorniki powierzchniowe

Na terenie Gminy znajdują się nieliczne zbiorniki wód powierzchniowych stojących. Największe znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie Odry i są to starorzecza. Na tych terenach występują trzy wyraźne fragmenty meandrów oraz kilkanaście oczek wodnych.

W miejscowości Krępa w okolicy byłej Fabryki Tektury oraz przy drodze dojazdowej występują dwa stawy o powierzchni ok. 2-3 ha. W miejscowości Ochla w parku podworskim znajduje się staw zasilany wodą z cieką biorącego swój początek w Zielonej Górze w rejonie Góry Tatrzańskiej. W rejonie miejscowości Racula i Drzonków zlokalizowane są glinianki o powierzchni nie przekraczającej 1ha wypełnione wodą.

Wody podziemne

W latach 2009-2010 badania wód podziemnych w województwie lubuskim przeprowadził Państwowy Instytut Geologiczny na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Monitoring obejmował badanie jakości wód podziemnych raz w ciągu roku. W 2010 r. pomiary przeprowadzono w 4 punktach zlokalizowanych na terenie powiatu zielonogórskiego, w tym jeden punkt na terenie gminy Zielona Góra, w m. Kiełpin - III klasa jakości wód.

Na terenie gminy Zielona Góra z ujęć wód wydobywane są głównie wody czwartorzędowe. Eksploatowane ujęcia w większości wymagają uzdatniania, głównie z uwagi na przekroczenie normatywnych zawartości związków żelaza i manganu. W związku z tym, pochodząca z nich woda poddawana jest procesowi uzdatniania. Zdecydowana większość ujęć posiada stacje uzdatniania wody.

Tab. 4. Wykaz ujęć wody i podłączonych do nich miejscowości (liczba w kolumnie czwartej nie jest równoznaczna z ilością osób przyłączonych do sieci wodociągowej).

Lp.	Ujęcie wody	Miejscowość	Ilość ludności (dane na 31.12.2011)
1	SUW Zatonie	Barcikowice Drzonków Racula St. Kisiel. (60%) Zatonie Marzęcin	192 1523 2297 1016 521 157
2	SUW Jany	Jany	319
3	SUW Stożne	Stożne	90
4	SUW Jarogniewice	Jarogniewice	314
5	SUW Ochla	Ochla Jeleniów	1871 180
6	SUW Łężyca + ZWiK Zielona Gór	Łężyca	1869

7	SUW Stary Kisielin „Zatorze”	Nowy Kisielin Stary Kisielin /40 %/	1194 677
8	Dostawa wody z sieci miejskiej	Przylep	2960
9	SUW Zawada + ZWiK Zielona Góra	Zawada	1684

Ponadto Zielonogórskie Wodociągi i Kanalizacje Sp. z o.o. posiadają ujęcie lewarowe wód podziemnych, które zlokalizowane jest w Pradolinie Odry w rejonie miejscowości Zawada i Jany. Ujmuje wody infiltracyjne z rzeki Odry i podziemne, spływające z Wału Zielonogórskiego. Ujęcie to składa się z 22 studni o głębokościach od 18 do 30 m, połączonych dwoma lewarami ze studnią zbiorczą pompowni, skąd woda przetłaczana jest rurociągiem Ø 500 mm na Stację Uzdatniania Wody. Od czerwca 2009 rozpoczęto inwestycję w zakresie nowych odwiertów, z których woda jest ujmowana pompami. Obecnie na tym ujęciu pracują dwie takie studnie, trzecia jest w trakcie realizacji. Niska sprawność studni lewaru i dobre wyniki studni z pompami rekomenduje odejście od tego sposobu ujmowania wody na tym terenie. Pozwolenie wodnoprawne dopuszcza pobór wody w ilości 770 m³/h. Aktualna wydajność ujęcia lewarowego wynosi 8 000 - 11 000 m³/d.

W 2011 r., w miejscowości Ochla (przy osiedlu Ostoja) wybudowano nowoczesną mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków. Obiekt wyposażono w specjalny system centralnego sterowania wspomagany możliwością ręcznego sterowania pracą poszczególnych urządzeń. Oprócz tego wybudowano przepompownię ścieków, wylot ścieków oczyszczonych do odbiornika, dyżurkę ze sterownią i agregatem prądotwórczym. Oczyszczalnia ma obsługiwać docelowo 250 mieszkańców.

Ścieki komunalne z Drzonkowa i Raculi odprowadzane są systemem grawitacyjno-tłocznym do lokalnej oczyszczalni ścieków w Drzonkowie (oczyszczalnia zostanie zlikwidowana po 2013 roku). Mieszkańcy niepodłączeni do sieci kanalizacyjnej odprowadzają ścieki do zbiorników bezodpływowych. Ścieki z częściowo skanalizowanej miejscowości Zawada odprowadzane są do zbiorczego bezodpływowego zbiornika ścieków i wywożone przez operatora (Komunalny Zakład Gospodarczy z/s w Zawadzie) do Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Łężycy, która zlokalizowana jest 7 km na północ od Zielonej Góry w rejonie na zachód od wsi Łężyca, w odległości 2 - 3 km od dróg relacji Czerwieńsk - Wysokie oraz Zielona Góra - Wysokie. Dojazd do oczyszczalni prowadzi od strony Łężycy drogą odchodzącą na zachód od drogi relacji: Zielona Góra - Wysokie, na północnym skraju wsi Łężyca. Teren oczyszczalni okalają lasy (od strony południowej i północnej) oraz łąki i nieużytki od strony wschodniej i zachodniej. Oczyszczalnia została zaprojektowana dla 195000 RLM, w układzie mechaniczno-biologicznego oczyszczania ścieków z biologiczną defosfatacją, denitryfikacją i nityfikacją oraz chemicznym strącaniu pozostałego fosforu. Ścieki doprowadzane są do oczyszczalni kanałem otwartym wyposażonym w budowle spiętrzające tworzące 5 zbiorników retencyjnych o pojemności łącznej: 84 000 m³.

Tab. 5. Wykaz firm/osób fizycznych posiadających pozwolenie na odbiór nieczystości ciekłych.

Lp.	Nazwa	Adres	Decyzja i termin obowiązywania
1.	Usługi Transportowe Bogdan Mania	Os. Nadodrzańskie 7A/2, 66-100 Sulechów	RIT/7050/12/07 z dnia 05.04.2007 r. (ważna do dnia 30 kwietnia 2017 r.)
2.	Jan Lewosiński	ul. Olimpijska 74, 66-004 Drzonków	RIT.603.5.28.2012 z dnia 02.07.2012 r. (ważne do dnia 02 lipca 2022 r.).
3.	Krzysztof Kozłowski	ul. Hawryłowicza 14, 65-831 Zielona Góra	RIT/7050/16/07 z dnia 11.07.2007 r. (ważna do dnia 31 lipca 2017 r.).
4.	Usługi Komunalne Marian Czerwieńsk	Sudoł 22, 66-016 Czerwieńsk	RIT.6235.1.1.2011 z dnia 15.02.2011 r. (ważna do dnia 14 lutego 2021 r.).
5.	Zakład Usług Asenizacyjnych s.c. Marek i Zbigniew Der	ul. M. Skłodowskiej-Curie 10/10, 65-124 Zielona Góra	RIT/750/23/07 z dnia 14.08.2007 r. (ważna do dnia 31 sierpnia 2017 r.)
6.	Wywóz Nieczystości Płynnych Leszek Mućko	ul. Batorego 77B/12, 65-735 Zielona Góra	RIT/7050/21/07 z dnia 20.07.2007 r. (ważna do dnia 31 lipca 2017 r.).
7.	Małgorzata Lisowska	ul. Nagietkowa 16, 65-001 Zielona Góra	RIT/7050/32/07 z dn. 27.11.2007 r. (ważna do dnia 30 listopada 2017 r.).
8.	Błażej Koleżak	ul. Zielonogórska 51a/16, 66-016 Czerwieńsk	RIT/7050/8/07 z dnia 12.02.2007 r. (ważna do 31 stycznia 2017 r.).
9.	Piotr Ulanicki Droszków	ul. Ptasia 5, 66-003 Zabór	RIT/7050/15/07 z dnia 24.05.2007 r. (ważna do dnia 31 maja 2017 r.).
10.	P.H.U. „SMOTI” Sebastian Smoter	ul. Kościelna 8, 66-001 Zawada	RIT/7050/21/08 z dnia 14.08.2008 r. (ważna do dnia 31 sierpnia 2018 r.)
11.	TOI TOI Polska Sp. z o. o.	ul. Płochocińska 29, 03-044 Warszawa, Filia w Zielonej Górze: ul. Zimna 1, 65-707 Zielona Góra	RIT/7050/3/10 z dnia 02.03.2010 r. (ważna do dnia 01 marca 2020 r.)
12.	TEW- Gospodarowanie Odpadami Sp. z o. o.	ul. Wróblewskiego 1- Biuro, 67-100 Nowa Sól	RIT.6234.4.2011 r. z dnia 19.05.2011 r., (ważna do dnia 18 maja 2021 r.)
13.	Bolesław Koleżak	ul. Zielonogórska 35/10, 66-016 Czerwieńsk	RIT/7050/14/09 z dnia 15.10.2009 r. (ważna do dnia 15 października 2019 r.)
14.	Stanisław Kozłowski	ul. Hawryłowicza 14, 65-831 Zielona Góra	RIT.603.5.41.2012 z dnia 14.08.2012 r. (ważna do dnia 13 sierpnia 2022 r.).
15.	DIXI Spółka z o. o.	ul. Magenta 142, 04-429 Warszawa	RIT.603.5.29.2012 z dnia 28.08.2012 r. (ważna do dnia 28 sierpnia 2022 r.)

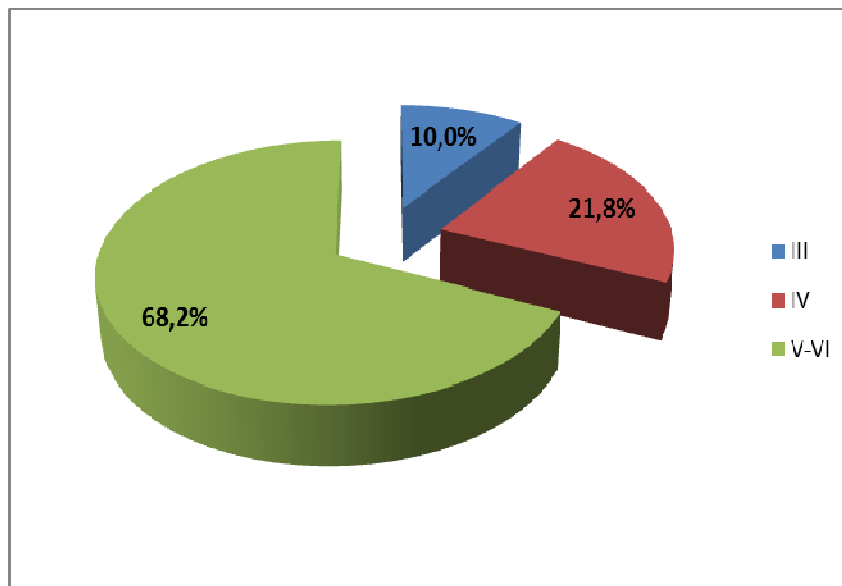
Trzy miejscowości na terenie gminy Zielona Góra posiadają od 2009 r. zbiorowe systemy odprowadzania ścieków tj. Przylep, Stary Kisielin i Nowy Kisielin (był to I etap inwestycji realizowany z Funduszu Spójności realizowany w okresie od 20.03.2007 r. do 30.06.2009 r.). W 2012 roku ukończona zostanie budowa kolejnego systemu zbiorowego odprowadzania ścieków z miejscowości Racula i Drzonków (II etap inwestycji dofinansowanej z Funduszu Spójności). Natomiast do końca 2015 roku w ramach III etapu zostaną skanalizowane m. Łężyca, Krępa i Zawada (79% skanalizowania Gminy). Wszystkie powyżej wyszczególnione miejscowości są wpisane w obszar Aglomeracji Zielonogórskiej

i zgodnie w Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych powinny być skanalizowane do 2015 r.

3.2.2. Ochrona gleb

Rozmieszczenie gleb na terenie gminy Zielona Góra jest związane z typem genetycznym rzeźby terenu i skał, na których zostały wykształcone. Są to głównie skały akumulacji rzecznej, lodowcowej, wietrznej, na których powstały piaski różnej granulacji, gliny zwałowe, rzadziej muły, ily, torfy. Ich jakość jest także uzależniona od sąsiedztwa cieków wodnych, wpływających na wysoki poziom wód gruntowych i od ukształtowania terenu, silnie urozmaiconego zwłaszcza na obszarach morenowych. W obrębie obszarów morenowych wykształciły się gleby brunatne, natomiast na terenach piaszczystych - gleby biellicowe. Przy jeziorach, na terenach zatorfionych i w zagłębieniach bezodpływowych, występują gleby glejowe, czarne ziemie, gleby bagienne, gleby pobagienne. W obrębie pradolin i dolin rzecznych można znaleźć mady rzeczne, gleby mułowe i murszowe. Gleby użytkowane rolniczo w Gminie Zielona Góra jakościowo nie odbiegają od jakości gleb całego województwa lubuskiego. Kompleksy najlepszych gruntów ornyc (IIIb, IVa, IVb) występują w miejscowościach: Krępa, Zawada, Jany, Racula. Grunty V i VI klasy stanowią około 68% ogólnej powierzchni gruntów.

Wyk. 1. Procentowy rozkład poszczególnych klas bonitacyjnych gleb na terenie gminy Zielona Góra (źródło: UG Zielona Góra)

Utrzymanie dobrego stanu retencji wiąże się z koniecznością budowy i odbudowy urządzeń melioracyjnych, a także z budową niewielkich urządzeń piętrzących oraz utrzymanie rowów i drenażu w dobrym stanie. W celu poprawy stanu gleb należy sporządzić inwentaryzację sieci melioracyjnej i odbudować uszkodzone, niedrożne fragmenty rowów melioracyjnych. Instytucją odpowiedzialną za urządzenia melioracyjne na szczeblu województwa jest Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych. Ochrona gleb musi także uwzględniać działania

zapobiegające procesom erozji. Stosowanie zabiegów przeciwdziałających erozji wodnej jest konieczne już na gruntach o nachyleniu powyżej 10%. Zabiegi powinny polegać na odpowiednim zagospodarowywaniu wąwozów oraz stoków i stosowaniu właściwych płodozmianów. Najbardziej charakterystycznym typem erozji na terenach rolniczych jest erozja wietrzna. W celu zapobiegania takim procesom niezbędne jest stosowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz podobnie jak przy zapobieganiu erozji wodnej stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną. Na terenie gminy Zielona Góra nie zaobserwowano radykalnych zmian w zakresie struktury użytkowania gruntów.

3.2.3. Ochrona kopalin

Na terenie gminy Zielona Góra brak jest eksploatowanych złóż kopalin. Zgodnie z „Bilansem zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce” (wg. stanu na 31 grudnia 2010 r.) istnieją dwa duże wyrobiska po eksploatacji kruszywa.

Tab. 6. Zasoby kopalin w tys. ton na terenie gminy Zielona Góra („Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych” Ministerstwo Środowiska 2011 r.)

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
PIASKI I ŻWIRY					
1.	Przylep	(Z) złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	472	-	-
2.	Racula	(Z) złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	513	-	-

Regulacje dotyczące ochrony kopalin, zawarte w ustawie Prawo ochrony środowiska zapewniają ochronę złóż kopalin poprzez racjonalne gospodarowanie ich zasobami i kompleksowe wykorzystanie kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Odpowiedzialnymi za kształtowanie polityki ochrony złóż kopalin i gospodarowanie zasobami surowców są: Minister Środowiska, wojewodowie i starostowie. W przypadku złóż eksploatowanych istotne jest maksymalne wykorzystanie zasobów w granicach udokumentowania a następnie skuteczna i właściwa, z punktu widzenia gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska, rekultywacja wyrobiska. Obowiązki te głównie ciążą na użytkowniku złoża, natomiast rolę administracji publicznej jest określenie warunków prowadzenia eksploatacji, jej zakończenia i rozliczenia. W przypadku złóż nieeksploatowanych, jedynym sposobem zabezpieczenia zasobów udokumentowanych złóż przed ich utratą jest ochrona obszarów, na których występują przed zainwestowaniem uniemożliwiającym późniejszą eksploatację.

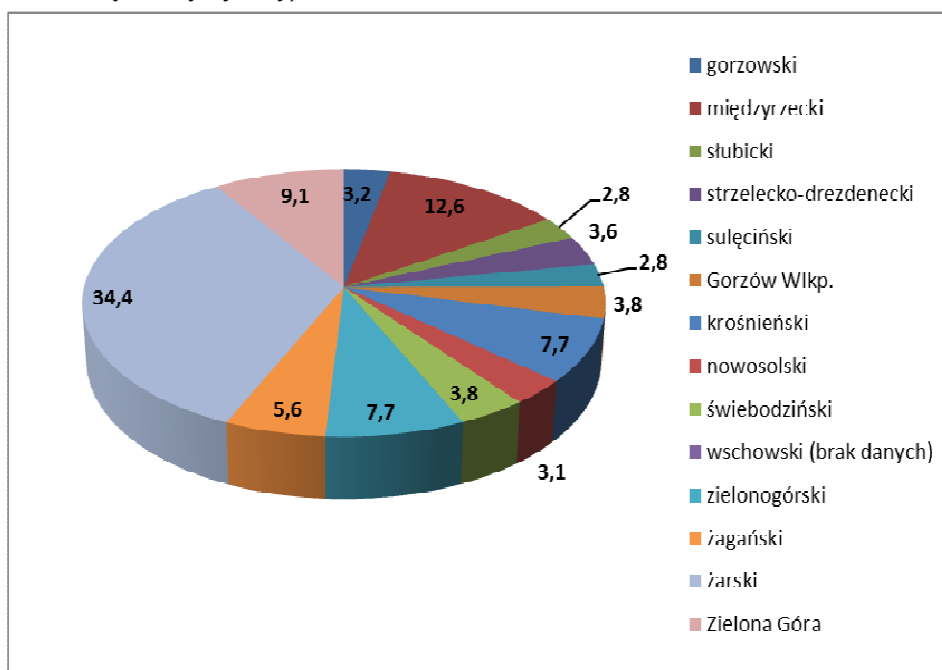
3.2.4. Jakość powietrza atmosferycznego

Emisją zanieczyszczeń do powietrza określa się wprowadzanie do atmosfery substancji stałych, ciekłych lub gazowych. Miarą wielkości emisji zanieczyszczeń jest ilość substancji wyemitowanej w jednostce czasu. Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie lubuskim jest emisja antropogeniczna (wynikająca z działalności człowieka), na którą składają się:

- **źródła punktowe** – głównie duże zakłady przemysłowe i energetyczne, spalarnie odpadów,
- **źródła powierzchniowe (rozproszone)** – obszary charakteryzujące się występowaniem dużej liczby małych jednorodnych źródeł emisji, czyli paleniska domowe, lokalne kotłownie, niewielkie zakłady rzemieślnicze,
- **źródła liniowe** – głównie arterie, węzły i skrzyżowania komunikacyjne.

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze prowadzi ewidencję wielkości emisji ze źródeł punktowych w województwie lubuskim. Obejmuje ona zbieranie informacji o ilości emitowanych zanieczyszczeń z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych, tj. dużych zakładów z sektora energetyczno-przemysłowego. Wg danych Urzędu Statystycznego z 2009 r. emisja pyłów z terenu województwa lubuskiego z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych wyniosła 1382 Mg, co stanowi 1,4% ogólnej masy emitowanych zanieczyszczeń pyłowych na terenie Polski. Wielkość emisji gazów w województwie lubuskim w 2009 r. osiągnęła poziom 1952,4 tys. Mg, co w odniesieniu do całkowitej ilości emitowanych gazów w Polsce stanowi 1%.

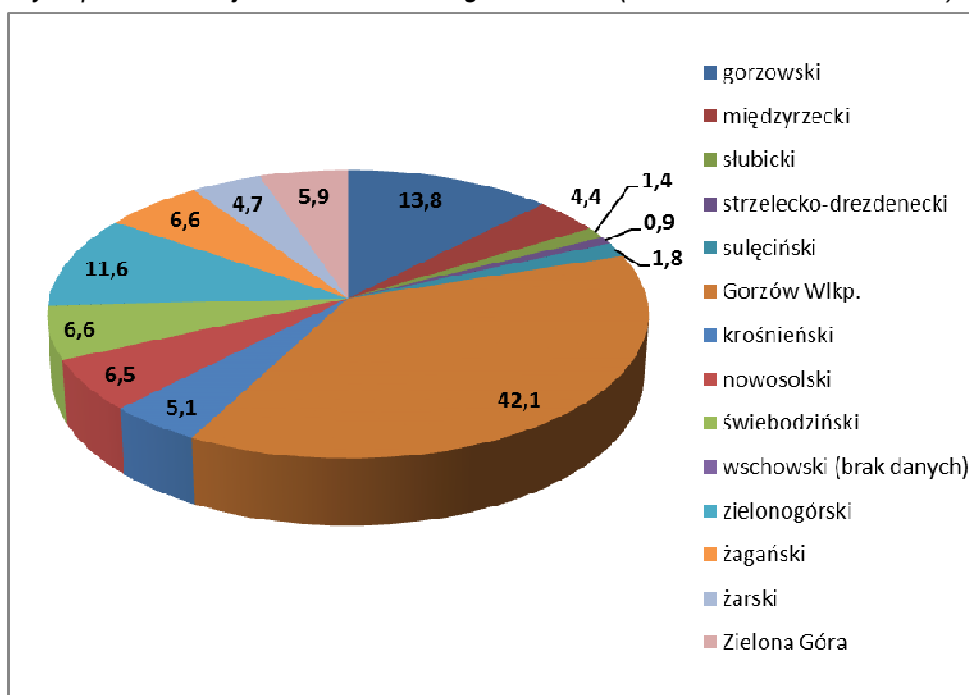
Wyk. 2. Procentowy rozkład emisji pyłów z poszczególnych powiatów województwa lubuskiego w 2009 r. (źródło: Urząd Statystyczny).

Na podstawie badań przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach „Pięcioletniej oceny jakości powietrza na obszarze województwa lubuskiego dla SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, O₃, pyłu PM10 oraz As, Cd, Ni, Pb i BaP” (WIOŚ, Zielona Góra 2010) stwierdzono, że rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń do powietrza przez zakłady szczególnie uciążliwe jest nierównomierny. Największe ilości zanieczyszczeń emitowane są na obszarach powiatów gęsto zaludnionych i uprzemysłowionych (powiaty grodzkie – Gorzów Wlkp. i Zielona Góra, powiaty ziemskie – zielonogórski, żarski, żagański i międzyrzecki).

Na jakość powietrza, szczególnie w miastach, duży wpływ ma emisja niska, pochodząca z takich źródeł jak: paleniska domowe, małe kotłownie, warsztaty rzemieślnicze, obiekty rolnicze. Wielkość tej emisji jest trudna do oszacowania, a jej udział w ogólnej emisji zanieczyszczeń zależy od poziomu rozwinięcia sieci ciepłowniczej na danym obszarze, im bardziej rozbudowana sieć ciepłownicza tym mniejszy jest udział emisji niskiej. Oddziaływanie emisji powierzchniowej odzwierciedla się przede wszystkim we wzroście stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszonego w sezonie grzewczym, co potwierdzają badania emisji prowadzone na terenie województwa lubuskiego przez Inspekcję Ochrony Środowiska i Inspekcję Sanitarną.

Wyk. 3. Procentowy rozkład emisji dwutlenku siarki przez zakłady szczególnie uciążliwe z poszczególnych powiatów województwa lubuskiego w 2009 r. (źródło: WIOŚ Zielona Góra).

Drugim ważnym źródłem wpływającym na jakość powietrza jest emisja liniowa, jej udział w ogólnej emisji zależy od natężenia ruchu na trasach komunikacyjnych. Jest ona większa przy głównych trasach komunikacyjnych i w rejonie miast. Rosnąca ilość pojazdów, a tym samym

zwiększenie natężenia ruchu, stanowi coraz większy problem nie tylko ze względu na zanieczyszczenie powietrza, ale także z powodu hałasu.

3.2.5. Hałas

Hałas, jako zanieczyszczenie środowiska, wpływa na jakość warunków zamieszkania człowieka. Do głównych źródeł hałasu kształtujących klimat akustyczny zalicza się:

- komunikację samochodową, tramwajową, lotniczą i kolejową,
- parkingi, zajezdnie autobusowe i tramwajowe,
- zakłady przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe,
- obiekty publiczne, takie jak: stadiony, tereny zabaw, dyskoteki, kluby muzyczne,
- tereny budowy.

Głównym źródłem hałasu na terenie gminy Zielona Góra jest ruch drogowy i kolejowy. Przez gminę przebiegają: 3 drogi krajowe, 5 dróg wojewódzkich, 15 dróg powiatowych oraz linia kolejowa łącząca Zieloną Górę z Głogowem przechodząca przez Stary Kisielin oraz linia kolejowa łącząca Zieloną Górę z Poznaniem przechodząca przez Przylep. Drogi wojewódzkie i powiatowe łączą wszystkie jednostki osadnicze oraz miasto Zielona Góra. Generalnie wszystkie drogi – wojewódzkie i powiatowe, a w szczególności gminne wymagają remontu i modernizacji. W „Programie budowy dróg krajowych na lata 2008 – 2012” została ujęta budowa drogi ekspresowej S3 na odcinku Szczecin - Parnica – Gorzów Wielkopolski - Zielona Góra – Legnica – Lubawka; odcinek Nowa Sól – Legnica (realizacja do roku 2013). Na terenie gminy Zielona Góra znajdują się dwa odcinki:

- Sulechów – Racula k. Zielonej Góry (20,6 km, jednojezdniowy, bud. 1985-1995, zmodernizowany w l. 2005-2006),
- Racula – Nowa Sól (15,2 km, jednojezdniowy, bud. 19.08.2006 – 5.09.2008; północna część zachodniego obejścia Nowej Soli).

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze w latach 2009-2010 w ramach monitoringu hałasu komunikacyjnego (krótko- oraz długookresowego) przeprowadził badania w 14 punktach pomiarowych. Monitoring szczególnej uciążliwości hałasu prowadzony jest celem sprawdzenia, czy na terenach sąsiadujących z trasami komunikacyjnymi nie występuje przekroczenie wartości progowych. Dla takich terenów powinno się w pierwszej kolejności podejmować działania, mające poprawić panujący na nich klimat akustyczny. Badania wykonano w celu identyfikacji terenów, na których mogą występować przekroczenia wartości progowych poziomu hałasu. Ich aktualny poziom określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002 r. (Dz. U. Nr 8, poz. 81). Wartości progowe równoważnego poziomu dźwięku A dla dróg wynoszą:

- na terenach zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży oraz na terenach zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej – w dzień 65 dB w nocy 60 dB,

- na terenach zabudowy mieszkaniowej – w dzień 75 dB, w nocy 67 dB.

Na terenie gminy Zielona Góra nie został zlokalizowany żaden punkt pomiarowy. Pomiary były przeprowadzone w 2009 r. w Kargowej (2), Skwierzynie (1), Strzelcach Krajeńskich (1), Wschowie (3) natomiast w 2010 r. w: Białczu (1), Jeninie (1), Nowej Soli (2), Wschowie (2) i Strzelcach Krajeńskich (1).

3.2.6. Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie Gminy Zielona Góra głównym źródłem pól elektromagnetycznych są stacje telefonii komórkowej. Źródłem pól elektromagnetycznych emitowanych do środowiska mogą być również urządzenia radionadawcze i radiokomunikacyjne oraz liczne urządzenia medyczne i przemysłowe. Wpływ tych urządzeń na środowisko jest zależny od częstotliwości ich pracy, ale przede wszystkim od wielkości wytwarzanej przez nie energii. W związku z tym, z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie mają następujące obiekty:

- linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym równym 110 kV lub wyższym,
- obiekty radionadawcze, w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne,
- urządzenia radiokomunikacyjne, w tym stacje bazowe telefonii komórkowej o częstotliwości 450 – 1800 MHz, których sieć rozwinęła się znacznie w ciągu ostatnich lat,
- urządzenia radiolokacyjne.

Na podstawie Prawa ochrony środowiska art. 123 i 124 wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz aktualizowany corocznie rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. W okresie od 2009 - 2010 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze prowadził pomiary w 84 punktach, zlokalizowanych na terenach miejskich i wiejskich województwa lubuskiego. W 2010 r. jeden z pomiarów wykonano na terenie gminy Zielona Góra w m. Przylep i wyniósł poniżej 0,7 V/m. Zestawiając średnie wartości pomiarów z poszczególnych miejsc pomiarowych, zauważono, że najwyższe i średnie wartości są charakterystyczne dla największych miast w województwie lubuskim, natomiast na podobnym, stosunkowo niższym poziomie, kształtują się średnie z pomiarów na terenach wiejskich i w mniejszych miastach. W żadnym z badanych punktów nie stwierdzono występowania natężeń pól elektromagnetycznych przekraczających normy. Na podstawie badań stwierdzono, że zmierzone i uśrednione wartości nie przekraczały 30 % wartości poziomu dopuszczalnego określonego w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192 z dnia 14 listopada 2003 r., poz. 1883).

3.2.7. Gospodarowanie odpadami

Na terenie gminy Zielona Góra prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów do pojemników o następujących kolorach: niebieski – z przeznaczeniem na makulaturę; żółty – z przeznaczeniem na tworzywa sztuczne (lub siatkowy), zielony – z przeznaczeniem na szkło kolorowe, biały – z przeznaczeniem na szkło bezbarwne. Niektóre z firm zajmujących się odbiorem odpadów dostarczają mieszkańcom również worki i torby do selektywnego gromadzenia odpadów.

W dniu 7 czerwca 2006 r. Gmina Zielona Góra przyjęła uchwałę w sprawie wspólnego zagospodarowania i unieszkodliwiania odpadów, w której zawarto przekazanie zadania własnego, określonego w art. 16a ust. 3 ustawy o odpadach, na rzecz miasta Zielona Góra. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy, w 2011 roku zebrano selektywnie łącznie ok. 763,8 Mg odpadów komunalnych. Działalnością usługową w zakresie wywozu odpadów z terenu gminy Zielona Góra zajmują się firmy zestawione w tabeli poniżej.

Tab. 7. Wykaz firm posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności polegającej na odbieraniu zmieszanych niesegregowanych odpadów komunalnych (dane: UG Zielona Góra).

Lp.	Nazwa	Adres	Decyzja i termin obowiązywania
1.	ALBA Południe Polska Sp. z o. o.	ul. Starocmentarna 2, 41-300 Dąbrowa Górnicza	RIT/7050/15/08 z dnia 12 maja 2008 r. (ważna do 31 grudnia 2018 r.)
2.	TEW- Gospodarowanie Odpadami Sp. z o. o.	ul. Wróblewskiego 1, 67-100 Nowa Sól	RIT/7050/28/07 (ważna do 31 grudnia 2016 r.)
3.	ZGKiM Zielona Góra	ul. Zjednoczenia 110A 65-120 Zielona Góra	RIT/7050/1/07 z dnia 2 01.2007 r. (ważna do 31 grudnia 2016 r.)
4.	PU-W EKO-BUD, Wywóz i Utylizacja Odpadów	Oddział Nowa Sól, ul. Wrocławska, 67-100 Nowa Sól	RIT/7054/3/10 z dnia 25 października 2010 r. (ważna do 24 października 2020 r.)
5.	“ZOJA” Przedsiębiorstwo Usług Mechanicznych Zofia Podpierka	ul. Klonowa 2, 66-003 Zabór	RIT.6234.10.2011 z dnia 29.06.2011 r. (ważna do 28.06.2021 r.)
6.	Becker Polska Sp. z o. o	ul. Jana Wyżykowskiego 8, 59-101 Polkowice	RIT/7054/1/10 z dnia 06.08.2010 r. (ważne do 05.08.2020 r.)

Według danych GUS, w 2010 roku na terenie gminy Zielona Góra zebrano 2149,4 Mg zamieszanych odpadów komunalnych, co w przeliczeniu na liczbę mieszkańców daje średnią na poziomie ok. 121 kg/osobę.

Tab. 8. Zestawienie dotyczące odpadów komunalnych zebranych selektywnie na terenie gminy Zielona Góra w 2011 roku (wg. danych UG Zielona Góra).

Lp.	Rodzaj odpadu	Ilość [Mg]
1.	papier i tektura	156,4
2.	szkło	158,8
3.	tworzywa sztuczne	144,2
4.	metale	0
5.	tekstylia	0
6.	niebezpieczne	0
7.	wielkogabarytowe	245,2
8.	o kodach: 20 01 23, 20 01 35, 20 01 36	0
9.	biodegradowalne	59,2

W Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami przedstawiono nowy system gospodarowania odpadami, w którym wyznaczono cztery regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Regiony gwarantują występowanie na obszarze każdego z nich instalacji spełniających kryteria, określone dla regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), dając pewność poprawnego działania systemu gospodarowania odpadami opartego na przetwarzaniu zmieszanych odpadów komunalnych w regionalnych instalacjach przetwarzania odpadów komunalnych. W każdym z wyznaczonych regionów gospodarki odpadami komunalnymi preferowaną metodą przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych jest mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów, co pozwala zachować odpowiednią hierarchię postępowania z odpadami komunalnymi. Zastosowanie takiego systemu gospodarki odpadami w regionach przyczyni się do uzyskania niezbędnych poziomów odzysku i recyklingu frakcji odpadów komunalnych oraz znaczącego ograniczenia składowania odpadów, w tym również składowania odpadów ulegających biodegradacji.

Wschodni Region Gospodarki Odpadami

Gmina Zielona Góra wchodzi w skład wschodniego regionu gospodarowania odpadami, skupiającego łącznie 29 gmin z terenu województwa lubuskiego. Region w 2010 roku zamieszkiwało ponad 415 tys. mieszkańców. Na terenie regionu istnieje porozumienie gmin obejmujące gminy: Zielona Góra, Czerwieńsk, Dąbie, Sulechów, Świdnicę, Zabór oraz miasto Zielona Góra. Dla powyższych gmin wyznaczono obszar obsługiwany przez ZZO Zielona Góra. W regionie funkcjonuje też związek międzygminny Eko-przyszłość do którego należą gminy: Bojadła, Bytom Odrzański, Kargowa, Kolsko, Kożuchów, Nowa Sól, Miasto Nowa Sól, Nowe Miasteczko, Otyń, Siedlisko, Sława, Szlichtyngowa i Wschowa.

W oparciu o wskaźniki wytwarzania odpadów zawarte w KPGO 2014 obliczono ilość wytworzonych w regionie odpadów komunalnych w 2010 r., która wynosi ok. 136,8 tys. Mg. Według danych GUS w 2010 roku zebrano w regionie 122,1 tys. Mg odpadów komunalnych z czego ok. 83% było składowanych na składowiskach, co stanowi ilość 96,6 tys. Mg.

Przyjmując, że odpady ulegające biodegradacji stanowią ok. 47% składowanych zmieszanych odpadów komunalnych, w regionie wschodnim w 2010 r. składowano 32,7 tys. Mg odpadów ulegających biodegradacji. Poziom składowania odpadów ulegających biodegradacji wyrażony w procentach dla regionu wschodniego w 2010 r. wyniósł 66,5%.

3.2.8. Ochrona przed powodzią

Plan operacyjny ochrony przed powodzią, który został opracowany w 2010 roku obejmuje swoim zasięgiem teren gminy Zielona Góra, przez który przepływa rzeka Odra o długości odcinka 15 km w następujących kilometrach biegu rzeki:

- od km 463 do km 478 w tym tereny Gminy występują na odcinku od km 472,7 do km 476,4 na lewo od starego mostu stalowego w m. Cigacice.

Rzeka Odra stanowi bezpośrednie zagrożenie powodziowe dla Przysiółka Stożne w Sołectwie Jany – 467 km rzeki oraz częściowo zagraża kilku budynkom w Sołectwach Zawada i Krępa. Obwałowanie odcinka rzeki Odry na terenie przepływu przez teren Gminy było poddane gruntownej modernizacji po powodzi w 1997 r. Chroni zabudowania i użytki rolne Sołectw: Krępa, Zawada, Jany i Przysiółka Stożne. Obwałowanie chroni również drogę powiatową Nr 49356 (Sulechów – Zielona Góra), drogę krajową Nr 3 (Sulechów – Zielona Góra).

Ogólny stan wałów można określić jako dobry. Wały na całym odcinku nie są porośnięte drzewami i krzewami, jednak pas terenu przy stopie odpowietrznej wałów jest na znacznym odcinku porośnięty drzewami i krzakami, lokalnie występują oczka wodne lub obniżenia terenowe i starorzecza. Na znacznych odcinkach obwałowanych rzeki zaobserwowano uszkodzenie wałów i stopy wału przez dziki co spowodowało pogorszenie stabilności wałów a co za tym idzie pogorszenie zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów zawala.

3.3. Biotyczne elementy środowiska

Na terenie gminy Zielona Góra występują różnorodne formy ochrony przyrody jak rezerwat przyrody, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne natomiast nie występują tu parki narodowe ani parki krajobrazowe.

3.3.1. Rezerwat przyrody

W gminie Zielona Góra położony jest rezerwat przyrody „Zimna Woda” o powierzchni 88,69 ha. Jest to największy i najstarszy rezerwat w powiecie zielonogórskim. Większość powierzchni zajmują łągi olszowe (Circae – Alnetum) rosnące na murszach wykształconych z torfowiska niskiego. W rezerwacie są także płyty olsów, zarastające roślinnością bagienną doły potorfowe oraz powoli zarastająca łąka. W rezerwacie nie ma wielkich osobliwości. Wielką wartość przyrodniczą ma dobrze zachowany ekosystem lasu łągowego, z dominacją ponad 100 – letnich drzewostanów olszowych, a także z okazałymi jesionami. Wiosną cały

teren zalewa woda. Latem dno lasu porasta bujna roślinność i tylko w centrum rezerwatu bije wątle źródło. W północno-wschodniej części rezerwatu występuje drzewostan świerkowy na murszu a także stary drzewostan sosnowy na północnej granicy obiektu. Na północnej granicy rezerwatu występują sztuczne drzewostany sosnowe, które rosną na siedliskach wilgotnych, kwaśnych dąbrów.

3.3.2. Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie gminy Zielona Góra występują 3 obszary chronionego krajobrazu - Uchwała Nr XVII/157/11 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2011 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urzędowy Woj. Lubuskiego z dnia 13 stycznia 2012 r. poz. 98):

- **„18-Krośnieńska Dolina Odry”** obszar o powierzchni 13.265 ha położony w gminach: Czerwieńsk 4.578 ha, Gubin 49 ha, Krosno Odrzańskie 4.225 ha, Sulechów 2.550 ha, Zielona Góra 1.863 ha;
- **„21 – Nowosolska Dolina Odry”** obszar o powierzchni 9.852 ha, położony w gminach: Bojadła 1.727 ha, Nowa Sól 2.985 ha, Siedlisko 380 ha, Otyń 271 ha, Sulechów 287 ha, Trzebiechów 1.133 ha, Zabór 2.771 ha, Zielona Góra 298 ha;
- **„23 - Dolina Śląskiej Ochli”** obszar o powierzchni 10.350 ha położony w gminach: Świdnica 2.996 ha, Kożuchów 452 ha, Nowogród Bobrzański 123 ha, Otyń 2.461 ha, Zielona Góra 4.318 ha.

Obszar chronionego krajobrazu jest terenem chronionym ze względu na wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne.

3.3.3. Obszary specjalnej ochrony NATURA 2000

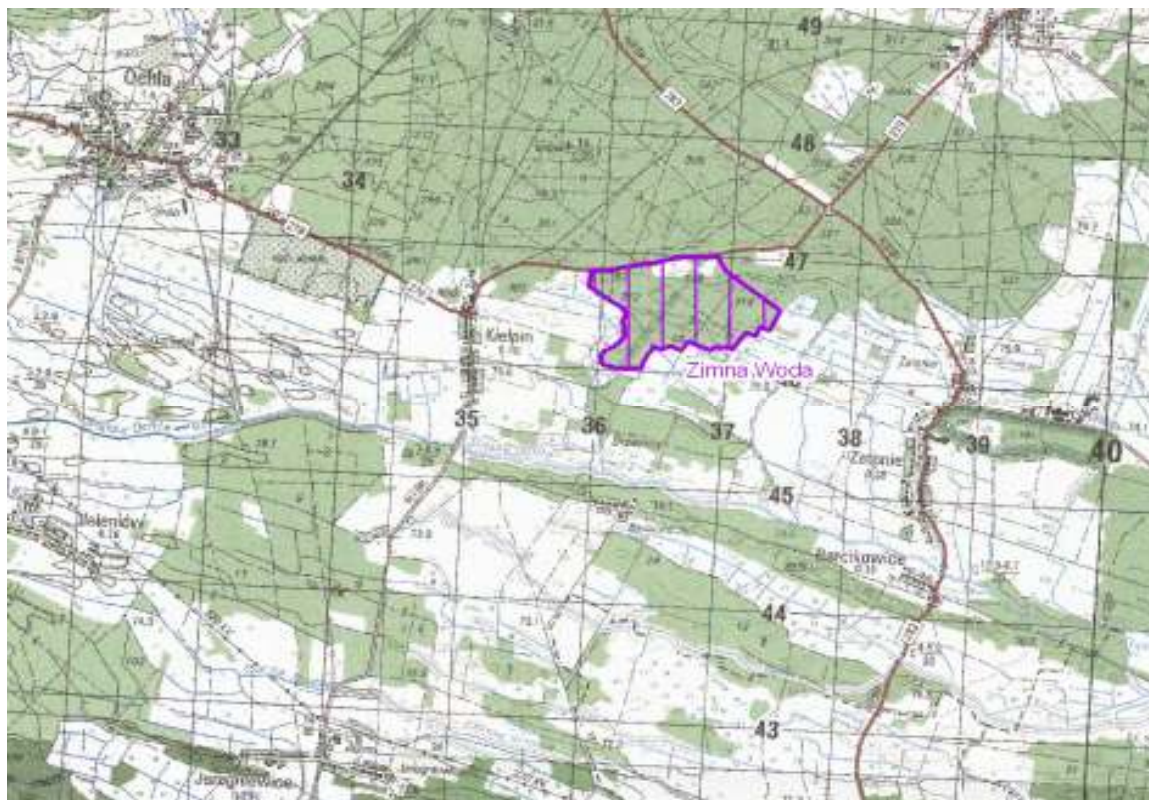
Za obszary Natura 2000 uznaje się tereny najważniejsze dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych Europy. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) i specjalne obszary ochrony siedlisk mających znaczenie dla wspólnoty (SOO). Na terenie gminy Zielona Góra znajdują się 1 specjalny obszar ochrony siedlisk.

Zimna Woda (PLH080062) – jest to obszar usytuowany w szerokiej dolinie Śląskiej Ochli. Już przed wojną w 1939 roku był on niemieckim rezerwatem przyrody. Po wojnie teren ten objęto ochroną rezerwatową już w 1959 roku. Dominują fitocenowy leśne. Drzewostan wykształcił się na rozległym torfowisku niskim, podlegającym procesom murszenia. W części

wschodniej znajdują się potorfia pozostałe po eksploatacji torfu. W centralnej części występują punktowe wypływy wód podziemnych.

Obszar chroni kompleks łągu jesionowo-olszowego. Jest to prawdopodobnie najlepiej wykształcony i zachowany łąg w zachodniej Polsce. Flora tego terenu obejmuje 232 gatunki roślin naczyniowych. Spośród ptaków stwierdzono tutaj 38 gatunków łągowych. Dominującym zbiorowiskiem roślinnym jest łąg olszowo – jesionowy Circaeo-Alnetum, wewnątrz zróżnicowany w zależności od warunków siedliskowych na formę leśną (z dominacją szczyru trwałego), formę typową oraz bagienną, z dużym udziałem turzyc i trzciny. Głównym zagrożeniem dla obszaru jest obniżanie się poziomu wód gruntowych wywołane prawdopodobnie znajdującym się w pobliżu ujęciem wód dla Zielonej Góry. W drzewostanach przylegających do drogi stanowiącej północną granicę obiektu jest obecny powszechnie niecierpek drobnokwiatowy (*Impatiens parviflora*).

Rys. 3. Usytuowanie obszaru specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000 „Zimna woda” na terenie gminy Zielona Góra (źródło: GDOŚ Warszawa)

Dolina Środkowej Odry (PLB080004) – jest to fragment doliny Odry od Nowej Soli do ujścia Nysy Łużyckiej wraz z rejonem ujścia Obrzycy do Odry. Znaczna część obszaru jest zalewana podczas wysokich stanów wody w Odrze. Zachowane są tutaj liczne starorzecza, występują duże kompleksy wilgotnych łąk, a także zarośla i lasy łąkowe. Wśród tych ostatnich najcenniejsze są fragmenty łągów jesionowo-wiązowych (np. kompleks k. Krępy) i łągów wierzbowych. Występują tu co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie łągowym obszar zasiedla co

najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: kania czarna, kania ruda, trzmiełodaj, świerszczak i remiz; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje derkacz i cyranka.

3.3.4. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne. Na terenie gminy Zielona Góra występują liczne pomniki przyrody.

Tab. 9. Pomniki przyrody na terenie gminy Zielona Góra (źródło: UG w Zielonej Górze).

Lp.	Nazwa pomnika	Obwód w cm na wys. 1,3 m.	Położenie	Podstawa prawna
1.	Dąb szypułkowy	575	Pomiędzy drogą powiatową a drogą gruntową naprzeciw posesji Nr 24 w Jeleniowie (nr dz. 112/7)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 34 z dnia 19.05.2006
2.	4 dęby szypułkowe	410, 435, 550, 650	Naprzeciwko posesji przy ul. Syrkiwicza 6 w Nowym Kisielinie (nr dz. 10/18)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 34 z dnia 19.05.2006
3.	Dąb szypułkowy	445	Na terenie parku, obok pałacu położonego przy ul. Syrkiwicza 6 z Nowym Kisielinie (nr dz. 15/5)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 34 z dnia 19.05.2006
4.	Dąb szypułkowy	455	Na terenie placu zabaw, obok posesji przy ul. Odrzańskiej 17 w Łężyca (nr dz. 163)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 34 z dnia 19.05.200
5.	7 dębów szypułkowych	470, 420, 410, 405, 380, 375, 360	W pobliżu dworku, przy budynku Kiełpin 28A (nr dz. 224/5)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 34 z dnia 19.05.2006
6.	3 dęby szypułkowe	395, 370, 340	Na terenie parku w Jarogniewicach (nr dz. 231/9)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 34 z dnia 19.05.2006
7.	Dąb szypułkowy	400	Pojedynczy dąb szypułkowy w oddziale 353g /Krepa (nr dz. 353/1)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 35 z dnia 19.05.2006
8.	Dąb szypułkowy	390	Pojedynczy dąb szypułkowy w oddziale 354a /Łężyca (nr dz. 354/1)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 35 z dnia 19.05.2006
9.	Buk zwyczajny	550	Pojedynczy dąb szypułkowy w oddziale 351f /Krepa (nr dz. 351/2)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 35 z dnia 19.05.2006
10.	Dąb szypułkowy	440	Pojedynczy dąb szypułkowy w oddziale 358a /Krepa (nr dz. 351/8)	Rozporządzenie Wojewody Lubuskiego Nr 35 z dnia 19.05.2006
11.	Dąb szypułkowy	480	Pojedynczy dąb szypułkowy w oddziale 79n /Nowy Kisielin (nr dz. 79/6)	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XLVI/245/2005 z dnia 14.07.2005
12.	Dąb szypułkowy	510	Pojedynczy dąb szypułkowy w oddziale 293b /Drzonków (nr dz. 293/4)	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XLVI/272/2005 z dnia 30.12.2005
13.	„Leśne Źródłisko”	Powierzchnia obszaru objętego ochroną: 3,4ha	Nr dz. 120/2, 132/5, 943/1, 944/1 - Pomnik obejmuje zbiornik wodny, źródłisko potoku oraz obszar lasu w okolicy skansenu w Ochli	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XXXI/179/2005 z dnia 28.01.2005 (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 12 poz. 209 z 18.03.2005 r.)
14.	Dąb szypułkowy „Heliodor”	561	Pojedynczy dąb szypułkowy w oddziale 327t /Drzonków (nr dz. 327/2)	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr X/88/07 z dnia 24.07.2007
15.	Dąb szypułkowy „Nikodem”	510	Pojedynczy dąb szypułkowy położony przy zabytkowym pałacu z XVII w.	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XXVII/208/08 z dnia 30.12.2008

			przy ul. Grabowskich i Górnej w Ochli (nr dz.153/4)	
16.	Modrzew europejski	220	Pojedynczy modrzew oddalony około 2km od miejscowości Łężyca, w kierunku Krępy, w oddziale 357a (nr dz. 357/10)	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XXXV/285/09 z dnia 29.10.2009
17.	Dąb szypułkowy „Tato”	348	Położony w kompleksie leśnym pomiędzy Ochłą i Świdnicą w oddziale 954j (nr dz. 954)	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XXXV/286/09 z dnia 29.10.2009
18.	Grupa 3 dębów szypułkowych „Trojaczki”	320, 300, 300	Położone w kompleksie leśnym w odległości ok. 1 km od wsi Wysokie w kierunku Krępy, w oddziale 360d (nr dz. 360/2)	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XXXV/287/09 z dnia 29.10.2009
19.	Buk zwyczajny „Edward”	395	Położony w Krępie przy dawnej fabryce tektury, ul. Dolna w oddziale 369j (nr dz. 369/3)	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XXXV/288/09 z dnia 29.10.2009
20.	Dąb szypułkowy „Dąb Młynarza”	465	Położony na skraju gruntów rolnych w odległości ok. 2km d Zatonia	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XIV.108.2011 z dnia 31.08.2011
21.	Dąb szypułkowy „Dąb św. Huberta”	448	Położony przy drodze będącej własnością Gminy Zielona Góra („aleja lipowa”), Zatonie	Uchwała Rady Gminy Zielona Góra Nr XIV.107.2011 z dnia 31.08.2011

3.3.5. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Zielona Góra występują liczne użytki ekologiczne. Istotnym powodem tworzenia użytków ekologicznych jest potrzeba objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo obiektów, ale cennych pod względem przyrodniczym, o dużym znaczeniu dla zachowania unikatowych zasobów genowych. Z reguły nie mogły one zostać objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię i mniejszą rangę walorów przyrodniczych. Użytki ekologiczne należą do obiektowych, czyli indywidualnych form ochrony przyrody.

Tab. 10. Użytki ekologiczne na terenie gminy Zielona Góra (źródło: Urząd Gminy Zielona Góra).

Lp.	Nr. działki	Obręb ew.	Obręb leśny	Pow. [ha]	Nazwa własna	Podstawa prawna
1.	6/2,5/2	Krępa	Przytok	11,01	Pętla Odry I	Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 44 poz.554 z 19.04.2002 r.
2.	9/2,24/1	Krępa	Przytok	3,59	Pętla Odry II	Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 44 poz.554 z 19.04.2002 r.
3.	3/2	Krępa	Przytok	10,15	Pętla Odry IV	Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 44 poz.554 z 19.04.2002 r.
4.	51/3,51/4	Zawada	Przytok	3,50	Remiza	Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 44 poz.554 z 19.04.2002 r.
5.	61/1	Barcikowice	Nowa Sól	7,35	„Bagno Michała”	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 34, poz. 554 z dnia 12.04.2007 r.
6.	352/3	Krępa	Zielona Góra	0,90	„Konwalie”	Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 44 poz.554 z 19.04.2002 r.

3.3.6. Lasy

Grunty leśne na terenie gminy Zielonej Góry zajmują ok. 55,5 % ogólnej powierzchni gminy (GUS 2010). Obszar gminy niezależnie od struktury użytkowania gruntów przynależy do trzech nadleśnictw: Przytok, Zielona Góra i Nowa Sól.

Na obszarze gminy Zielona Góra przeważają siedliska borowe, gdzie udział sosny wynosi ok. 80 %. Dominacja tego gatunku zwiększa zagrożenie pożarowe, a także przyczynia się do zmniejszenia odporności lasów na ataki szkodników. Wśród różnych siedlisk borowych (bór suchy, świeży, wilgotny, mieszany, bagienny) największe obszary zajmują bory świeże oraz świeże mieszane. Zdecydowanie dominują tu drzewostany zaliczone do młodszych klas wieku (do 60 lat). Roczny przyrost drzew jest znacznie niższy niż przeciętne w Polsce (3,63 m³/rok/ha), co jest spowodowane głównie ubogimi w składniki pokarmowe suchymi glebami, na których rosną lasy. Nakłada się na to również gorsza jakość pozyskiwanego surowca. Z tego powodu duża część lasów została zaliczona do typu ochronnego, którego głównymi funkcjami są zadania glebochronne, wodochronne, ochrony krajobrazu i przyrody. Mimo swego małego udziału - drzewa liściaste pełnią istotną rolę, zwiększając bioróżnorodność w ekosystemach leśnych. W pobliżu zbiorników i cieków wodnych zarówno w większych kompleksach leśnych, jak i wśród pól występują łągi olszowe, olsy i zarośla wierzbowe.

Stan zdrowotny lasów gminy Zielona Góra w ciągu ostatnich dwudziestu lat uległ widocznej poprawie, a istniejące uszkodzenia w przeważającej części zaliczane są do uszkodzeń słabych (I strefa). W przeszłości istotnym czynnikiem szkodliwym, szczególnie dla lasów szpilkowych, były emitowane do atmosfery zanieczyszczenia przemysłowe, co jednak znacznie zostało zredukowane. Obecnie, oprócz pożarów, istotnym zagrożeniem są także owady szkodliwe, takie jak: brudnica mniszka, barczatka sosnowka, boreczniki, zwójki sosnowe oraz grzyby patogeniczne: huba korzeniowa i opieńka miodowa, które zarażają materiał siewny, sadzonki oraz drzewostany, głównie ich liście i korzenie. Drzewostany osłabione przez susze, imisje przemysłowe, pożary, żery szkodników pierwotnych, choroby grzybowe i inne czynniki, mogą być atakowane przez szkodniki owadzie tzw. wtórne. Drają one chodniki pod korą, w miazdze oraz w drewnie, powodując zamieranie drzew. Są to głównie takie owady jak: przyplaszczek granatek, cetyńce, żerdzianki, drwalnik paskowany.

3.4. Strategia Rozwoju Gminy Zielona Góra do roku 2014

W strategii gminy Zielona Góra do roku 2014 została przyjęta misja: *„Jesteśmy Gminą położoną wokół miasta Zielona Góra, przyjaznym miejscem zamieszkania w unikalnym, czystym, leśnym środowisku, bogatym w pamiątki kulturowe, stanowiącym ponadlokalne centrum wypoczynku, rekreacji i sportów wyczynowych, miejscem ekologicznej produkcji rolnej i kultywowania tradycji winiarskich oraz przygotowanym partnerem dla inwestorów.”*

Aby misja mogła być realizowana przyjęto następujące cele strategiczne:

I. W zakresie zaspokojenia poszczególnych potrzeb mieszkańców:

- poprawa warunków życia mieszkańców,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego,
- zapewnienie dożywiania wszystkim dzieciom potrzebującym,
- ograniczenie skutków nadużywania alkoholu oraz używania narkotyków,
- poprawa warunków mieszkaniowych rodzin najuboższych,
- zwiększenie dostępności terenów uzbrojonych pod budownictwo mieszkaniowe.

II. W zakresie infrastruktury i zasobów oraz gospodarki przestrzennej Gminy:

- silna więź grupowa i poczucie tożsamości mieszkańców z Gminą,
- wykreowanie w otoczeniu atrakcyjnego wizerunku Gminy jako miejsca zamieszkania i wypoczynku,
- wysoki poziom wartości moralnych,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego.

III. W sferze gospodarczej Gminy:

- dobrze rozwinięta i utrzymana baza sportowo-rekreacyjna dla potrzeb mieszkańców i turystów,
- utrzymanie i rozbudowa obiektów kultury i edukacji,
- poprawa stanu technicznego budynków komunalnych,
- zwiększenie zasobów lokali socjalnych.

3.5. Aglomeracja Zielonogórska

Gmina Zielona Góra jest członkiem Stowarzyszenia „Aglomeracja Zielonogórska”, które zrzesza gminy na terenie podregionu Zielonogórskiego. Celami Stowarzyszenia są:

- wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów podmiotów będących członkami Stowarzyszenia działającego w ramach podregionu Zielonogórskiego;
- inicjowanie, propagowanie, przygotowywanie i realizacja wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi gospodarczemu obszaru, na terenie którego działają członkowie stowarzyszenia m. in. poprzez:
 - promocję terenów inwestycyjnych, stref gospodarczych i parków technologicznych,
 - pozyskiwanie nowych inwestorów,
 - przyjmowanie priorytetów w zakresie infrastruktury komunikacyjnej (m. in. drogowej, kolejowej, lotniczej, wodnej),
 - wspieranie przedsięwzięć turystycznych o charakterze ponadgminnym (ścieżki rowerowe, szlaki wodne itp.

oraz wykonywanie innych zadań określonych w podpisywanych przez Stowarzyszenie umowach i porozumieniach.

4. Główne zagrożenia środowiska w gminie Zielona Góra

4.1. Zagrożenia naturalne

Zagrożenia naturalne to nieoczekiwane zdarzenia, na które człowiek nie ma wpływu. Są one związane głównie ze zjawiskami meteorologicznymi oraz hydrologicznymi. Dla gminy Zielona Góra został opracowany poradnik pt.: „Zasady postępowania i zachowania się mieszkańców gminy na wypadek różnych zagrożeń”. Do najbardziej prawdopodobnych i możliwych zagrożeń na terenie gminy Zielona Góra należą pożary lasów, powódzie i podtopienia, wichury, śnieżyce, gradobicie i upały powodujące susze.

4.2. Zagrożenia antropogeniczne

Zagrożenia antropogeniczne wynikają z działalności człowieka w środowisku przyrodniczym, związanej z wykorzystaniem i przetwarzaniem zasobów. Uboczne skutki tej działalności stanowią obecnie jeden z największych problemów. Najszerzej oddziaływającym czynnikiem antropogenicznym są zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gleb oraz wód w wyniku skażeń emitowanych głównie przez: gospodarkę komunalną, transport, przemysł energetyczny, turystykę i rekreację, rolnictwo. Najbardziej narażonymi na zagrożenia antropogeniczne są tereny zurbanizowane oraz wykorzystywane gospodarczo.

4.3. Zagrożenia związane z gospodarką komunalną

Do głównych zagrożeń środowiska, związanych z gospodarką komunalną, zalicza się:

- *odpady komunalne* – zagrożeniem dla środowiska są tzw. dzikie składowiska odpadów. Na terenie gminy Zielona Góra na bieżąco likwidowane są "dzikie wysypiska", zorganizowany jest także odpowiedni system gospodarki odpadami stałymi, które są wywożone na składowisko w Raculi, na terenie Gminy istnieje system selektywnej zbiórki odpadów, wprowadzone zostały pojemniki na makulaturę, szkło (białe i kolorowe) oraz tworzywa sztuczne, kilka razy w roku organizowany jest odbiór odpadów wielkogabarytowych od mieszkańców;
- *ścieki komunalne* stanowią największe zagrożenie dla środowiska, szczególnie dla wód powierzchniowych na obszarach wiejskich, gdzie mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych (często nieszczelnych lub w złym stanie technicznym);
- *niska emisja* – jest spowodowana tym, iż mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów grzewczych. Poziom gazyfikacji gminy Zielona Góra (wg. GUS 2010) wynosi ok. 49%. Wykorzystanie surowców kopalnych powoduje wzrost stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszzonego w powietrzu w sezonie grzewczym.

4.4. System transportowy

Transport jest jednym z działów gospodarki, które szkodliwie oddziałują na środowisko naturalne. Największe uciążliwości dla środowiska spowodowane są emisją zanieczyszczeń spowodowanych transportem drogowym oraz hałasem. Przez gminę przebiegają: 3 drogi krajowe, 5 dróg wojewódzkich, 15 dróg powiatowych oraz linia kolejowa łącząca Zieloną Górę z Głogowem przechodząca przez Stary Kisielin oraz linia kolejowa łącząca Zieloną Górę z Poznaniem przechodząca przez Przylep.

4.5. Przemysł

Przemysł powoduje uciążliwości dla środowiska poprzez:

- wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza,
- odprowadzanie ścieków,
- wytwarzanie odpadów,
- degradację powierzchni ziemi,
- zużywanie zasobów naturalnych,
- emisję hałasu,
- awarie przemysłowe.

Wśród podmiotów gospodarczych prowadzących na terenie gminy Zielona Góra działalność uciążliwą dla środowiska należy wymienić: Blacharstwo Lakiernictwo Pojazdowe R. Trzaskawka (Racula), Zakład Produkcji Kas Pancernych WIROPO Sp. z o.o. (Sucha), Ferma Drobiu K. i K. Nowak (Drzonków), Tartak „GAJDREW” W. Bratkowski (Jany), Screwtec Sp. z o.o. (Racula), Ferma Zwierząt Futerkowych (Stary Kisielin), Regent Manufacturing Sp. z o.o. (Krępa), ZUP L. Szymtkowski (Stary Kisielin), COLE – Narzędzia Hurtownia narzędzi do obróbki skrawania (Racula), Spedition Rosner Möbeltransporte Sp. z o.o. (Przylep), „ADAT” Tadeusz Wójtowicz Sp. j. (Racula), BIZNES PARK INVEST Sp. z o.o. (Przylep), Zakład Usług Transportowych K. Dubicki (Ochla), Ferma Lisów i Norek Cz. Szumlicz (Zatonie), Stacja paliw PKN Orlen SA (Racula), Mechanika Pojazdowa Alicja Tenaldo (Nowy Kisielin), Blacharstwo Lakiernictwo Pojazdowe AUTO-SERWIS, Sylwester i Robert Zimny (Przylep), Fakart Jacek Hajn (Racula), Warsztat Stolarski Bogusław Maścibroda (Racula), Komunalny Zakład Gospodarczy Gminy Zielona Góra – oczyszczalnia ścieków w Drzonkowie (Drzonków), Oczyszczalnia ścieków „Łącza” w eksploatacji ZWiK Sp. z o.o. Zielona Góra (Łężyca), Brychcy Henryk - Ferma drobiu, sprzedaż jaj, odchów kurek (Ochla).

4.6. Promieniowanie elektromagnetyczne

Głównymi źródłami emisji pól elektromagnetycznych na terenie gminy Zielona Góra jest sektor komunikacji i łączności, a w nich są przede wszystkim stacje bazowe telefonii komórkowych, których liczba w ostatnich latach zaczęła szybko wzrastać.

Podstawowa zasada ochrony przed polami elektromagnetycznymi została zapisana w art. 121 Prawa ochrony środowiska: „Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega

na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez: utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach; zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane”. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku z wyróżnieniem terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883 z późn. zm.). Zgodnie z art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie z art. 122 a ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 ze zm.) do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku zobowiązani są prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV, lub instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz.

4.7. Rolnictwo

Nadmierne stosowanie środków ochrony roślin w uprawach rolnych stwarza zagrożenie dla wielu komponentów środowiska takich jak: wody powierzchniowe, powietrze, gleby, roślinność, zdrowie ludzi oraz zwierząt. Gospodarka rolna jest potencjalnym źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych, głównie chodzi o pozostałości po środkach ochrony roślin, będących zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych. Zagrożenia środowiska mogą być również spowodowane występowaniem na danym terenie ferm tuczdy trzody chlewnej.

5. Realizacja założeń Programu ochrony środowiska gminy Zielona Góra w latach 2009 – 2012

Realizację zadań na terenie gminy Zielona Góra w latach 2009 -2012 przedstawiono w oparciu o Uchwałę Nr XXIII/189/2012 z dnia 27 lipca 2012 roku, zmieniającą uchwałę w sprawie Wieloletniego Programu Gospodarczego w Gminie Zielona Góra na lata 2009-2013. Gmina Zielona Góra w latach 2009 -2012 realizowała głównie inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (zaopatrzenie w wodę, modernizacja SUW, budowa sieci wodno-kanalizacyjnej) oraz ochrony powietrza (modernizacja ulic, budowa dróg, termomodernizacja obiektów budowlanych).

Tab. 11. Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w latach 2009-2012.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna	Koszty w tys. zł			
			2009	2010	2011	2012
Gospodarka wodno-ściekowa						
1.	Sieć wodociągowa Barcikowice Małe (sporządzenie dokumentacji)	Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. (ZWIK)	-	70,0	-	-
2.	Sieć wodociągowa – Barcikowice Małe	Komunalny Zakład Gospodarczy (KZG)	-	-	-	335,0
3.	Sieć wodociągowa i kanalizacyjna – Os. Drzonków	ZWIK	50,0	-	300,0	-
4.	Budowa kanalizacji (Drzonków)	ZWIK	24,0	15,0	5055,0	4327,0
5.	Rozbudowa istniejącej kanalizacji w Drzonkowie	KZG	50,0	-	-	-
6.	Rozbudowa sieci wodociągowej ul. Modrzewiowa, ul. Ośrodkowa	KZG	30,0	-	-	90,0
7.	Modernizacja wodociągu w Janach	KZG	-	30,0	-	-
8.	Wodociąg Jarogniewice-Jeleniów	ZWIK	-	281,0	-	-
9.	Modernizacja wodociągu w Jarogniewicach	KZG	100	-	-	-
10.	Wodociąg Ochla-Kiełpin (kontynuacja budowy)	ZWIK	700,0	52,0	-	-
11.	Dokumentacja i budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w Krępie	ZWIK	-	200,0	189,5	94,8
12.	Sieć wodociągowa (nowe osiedla w Łężycy)	KZG	85,0	20,0	-	-
13.	Budowa sieci wodociągowej w m. Ługowo	ZWIK	450,0	-	-	-
14.	Budowa sieci kanalizacyjnej w Nowym Kisielinie (Fundusz Spójności)	ZWIK	3030,0	646,0		
15.	Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w Nowym Kisielinie	KZG	45,0	150,0	-	112,0
16.	Kanalizacja deszczowa ul. Sadowa, Grzybowa (opracowanie dokumentacji)	ZWIK		20,0	295,0	

17.	Sieć wodociągowa Ochla - rozbudowa	KZG	120,0	119,0		
18.	Os. Ostoja – oczyszczalnia ścieków (dokumentacja i wykonawstwo)	KZG	25,0	1276,0	-	-
19.	Modernizacja SUW w Ochli	KZG	160,0	-	-	-
20.	Budowa kanalizacji w Przylepie	ZWIK	3000,0	800,0	-	-
21.	Modernizacja sieci wodociągowej ul. 22 Lipca, Malinowa, Leszczynowa	ZWIK	300,0	180,0	-	-
22.	Modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej (ul. Handlowa, Leszczynowa, Szewska)	ZWIK	-	-	-	-
23.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej ul Turystyczna	KZG	-	35,0	-	-
24.	Sieć wodociągowa – kierunek Nedoradz	ZWIK	-	-	-	-
25.	Budowa kanalizacji Racula-Drzonków	ZWIK	28	15	12350,0	15958,0
26.	Budowa kanalizacji deszczowej ul. Modrzejewskiej (dokumentacja)	ZWIK	-	-	20,0	-
27.	Rozbiórka sieci wodociągowej w Raculi	KZG	120,0	5,0		53,0
28.	Budowa sieci kanalizacyjnej w Starym Kisielinie	ZWIK	3350,0	800,0	-	-
29.	Kanalizacja deszczowa ul. Słoneczna (dokumentacja) Stary Kisielin	ZWIK	-	-	20,0	-
30.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej ul. Sadowej w Starym Kisielinie	ZWIK	-	-	20,0	-
31.	Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Starego Kisielina	KZG	30,0	60,0	-	-
32.	Wykonanie sieci wodociągowej - Sucha	ZWIK	621,0	300,0	-	-
33.	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej w Zatoniu	KZG	100,0	50,0	-	35,0
35.	Dokumentacja kanalizacji + inwestycja w Zawadzie	ZWIK	-	200,0	195,0	97,5
36.	Modernizacja sieci kanalizacyjnej przy szkole w Zawadzie	ZWIK	-	-	-	10,0
37.	Rozbudowa sieci wodociągowej w wykonaniu przyłącza do boiska sportowego	KZG	22,0	-	-	-
38.	Modernizacja SUW - Stożne	KZG	-	-	-	40,0

Tab. 12. Realizacja zadań z zakresu ochrony powietrza w latach 2009-2012.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna	Koszty w tys. zł			
			2009	2010	2011	2012
Ochrona powietrza (przebudowa ulic, modernizacja nawierzchni)						
1.	Remont drogi w Jarogniewicach	-	-	-	-	25,0
2.	Budowa drogi ul. Budowlanych, ul. Inż. – dokumentacja (Łężyca)	-	-	-	67,0	-
3.	Budowa drogi ul. Spokojna w Nowym Kisielinie	-	-	900,0	-	-
4.	Budowa ul. Syrkiwicza (dokumentacja + wykonawstwo) w Nowym Kisielinie	-	-	5,0	49,0	1150,0
5.	Budowa ul. Dębowej w Nowym Kisielinie(dokumentacja)	-	-	-	-	45,0
7.	Rozbudowa drogi nr 279 - Ochla	-	-	-	250,0	-
9.	Budowa ul. 9 Maja – III etap - Przylep	-	-	40,0	-	-
10.	Dokumentacja i przebudowa drogi wraz z chodnikiem , ul. Skokowa w Przylepie	-	-	-	-	20,0
11.	Dokumentacja i wykonanie drogi – Robotn. Sosn. Turyst. Kolej. Dojaz. Handl. - Przylep	-	70,0	3250,0	-	600,0
12.	Dokumentacja i budowa drogi ul. Folszowa - Przylep	-	-	65,0	500,0	-
13.	Dokumentacja i budowa drogi ul. Szybowcowa - Przylep	-	-	-	-	31,0
15.	Budowa ul. Profesorskiej – nawierzchnia asfaltowa - Racula	-	-	-	-	2,0
16.	Budowa drogi ul. Szkolna, cz. ul. Zakole w St. Kisielinie	-	-	-	-	43,0
17.	Wykonanie elewacji i wymiana pokrycia dachowego ul. Zatorze 5 w Starym Kisielinie	-	90,0	-	-	-
18.	Budowa drogi dojazdowej do gruntów ornych w Zatoniu	-	-	-	100,0	-
Ochrona powietrza (termomodernizacja obiektów budowlanych)						
1.	Modernizacja budynku i dostosowanie technik grzewczych ul. Odrzańska 64 w Nowy Kisielinie	-	69,0	-	-	-
2.	Modernizacja budynku os. Dworskie w Ochli	-	400,0	-	227,0	-
3.	Wykonanie dokumentacji na termomodernizację obiektu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Przylepie	-	-	-	-	13,0
4.	Modernizacja budynku mieszkalnego w Marzęcinie	-	-	-	60,0	-
5.	Wymiana pokrycia dachu i wykonanie elewacji Stożne 1	-	-	-	-	-

6. Strategia ochrony środowiska do 2019 roku

W celu opracowania dokumentów strategicznych przyjmuje się na ogół trójstopniową hierarchię celów: cel nadrzędny, cele systemowe, kierunki działań. Na proces planowania nakładają się również uwarunkowania wynikające z istniejących programów sektorowych, planów i programów wyższego szczebla. Formułowane cele i zadania są pochodną obecnego stanu i zagrożeń środowiska na terenie gminy. Specyfika przeważającej działalności gospodarczej oraz charakterystyka funkcjonalna gminy warunkuje kierunki działań i zadania, jakie należy wykonać, aby we właściwy sposób przeciwdziałać degradacji środowiska, dążyć do poprawy jego stanu, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy.

6.1. Priorytety w zakresie ochrony środowiska

W oparciu o diagnozę stanu środowiska oraz zagrożenia środowiska zdefiniowano najważniejsze priorytety ochrony środowiska w gminie Zielona Góra.

W zakresie redukcji emisji do powietrza i poprawy efektywności energetycznej budynków:

- termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Przylepie,
- przebudowa dachu budynku – Kiełpin,
- rozbudowa budynku sportowego w Łężycy,
- wykonanie ogrzewania gazowego w Bibliotece w Łężycy,
- remont świetlicy wiejskiej w Nowym Kisielinie,
- przebudowa świetlicy w Ochli,
- wykonanie elewacji – pl. Błyskoszowej 8,10,
- remont i modernizacja świetlicy w Raculi,
- wymiana pokrycia dachu i wykonanie elewacji budynku w Stożnym.

W zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych:

- remont drogi w Jarogniewicach, ul. Skokowej w m. Przylep, ul. Szybowcowej
- budowa ul. Profesorskiej, ul. Witosa, ul. Rataja, Litewskiej, Dzieci Wrzesińskich, ul. Rodła, ul. Jaśminowej w Raculi oraz drogi w m. Stożne.
- budowa ul. Syrkiewiczza i ul. Dębowej (Nowy Kisielin), ul. Szkolnej i ul. Zakole (Stary Kisielin), ul. Skokowej, Robotniczej, Turystycznej i Sosnowej (Przylep).

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej:

- wsparcie w ramach dotacji dla mieszkańców na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, zbiorników bezodpływowych,
- budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w Krępie,
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Racula i Drzonków „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap II”,

- budowa systemu kanalizacji Zawada-Krępa-Łężyca.

W zakresie gospodarki odpadami:

- usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Zielona Góra.

W zakresie ochrony przyrody:

- ochrona, poprawa stanu, pielęgnacja pomników przyrody.

W zakresie edukacji ekologicznej:

- kampania na temat obowiązków właścicieli zwierząt oraz zasad humanitarnego ich traktowania,
- akcja „sprzątanie świata”,
- kampanie edukacyjne:
 - kochasz dzieci, nie pal śmieci
 - dziki wysypiska,
 - wypalanie zabijanie,
 - oszczędzanie wody.

6.2. Cel nadrzędny

Nadrzędny cel „Programu Ochrony Środowiska Gminy Zielona Góra” sformułowano następująco:

**Poprawa stanu środowiska na terenie gminy Zielona Góra
przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.**

Cel ten jest zgodny z głównymi celami Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego i Strategii Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego, które wraz z celami operacyjnymi zostały zaadaptowane dla potrzeb programu ochrony środowiska.

6.3. Cele systemowe

Cele systemowe wyznaczają stan jaki należy osiągnąć w horyzoncie czasowym 8 lat. Cele systemowe są identyfikowane na podstawie analizy obszarów problemowych występujących na terenie gminy. Cele systemowe powinny być mierzalne, realistyczne i terminowe. Na poszczególne cele systemowe składają się kierunki działań. W ramach poszczególnych kierunków działań określono konkretne zadania, których realizacja pozwoli na osiągnięcie wyznaczonych celów. Zadania podzielono na krótkoterminowe czyli takie, które przewidziano do realizacji w latach 2012 – 2015 oraz zadania długoterminowe - przewidziane do realizacji w latach 2015 – 2019. W planie operacyjnym realizacji zadań

krótkoterminowych na lata 2012- 2015 przedstawionym w rozdziale 6 ujęto poszczególne zadania niezbędne do osiągnięcia założonych celów, wraz z potencjalnymi źródłami ich finansowania oraz jednostką odpowiedzialną za realizację. W harmonogramie ujęto zadania własne Gminy oraz zadania realizowane przez inne jednostki, a koordynowane przez Gminę.

6.3.1. Zasoby wodne

Cel systemowy:

Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia.

Powyższy cel będzie realizowany przez:

- eliminację czynników powodujących pogorszenie się stanu jakości wód podziemnych;
- stałe ograniczanie zanieczyszczeń wód powierzchniowych;
- propagowanie oszczędnego gospodarowania wodą do celów pitnych,
- restrukturyzację technologii uzdatniania wody do picia wraz z rozbudową sieci wodociągowej;
- budowę zbiorczych kanalizacji sanitarnych i indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy,
- dokończenie budowy zbiorowego zaopatrzenia w wodę,
- tworzenie stref ochronnych ujęć i wód powierzchniowych.

Kierunek działań I: Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w ramach programu finansowanego przez NFOŚiGW • promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej, w tym prowadzenie szkoleń dla rolników w zakresie prawidłowego postępowania z nawozami i środkami ochrony roślin • systematyczna rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej • rozbudowa lokalnych systemów kanalizacji (w szczególności kanalizacji deszczowej terenów dróg i placów), • bieżąca likwidacja i rekultywacja „dzikich wysypisk odpadów”. 	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w latach kolejnych, • promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej • systematyczne kanalizowanie kolejnych jednostek osadniczych i istniejących sieci kanalizacji sanitarnej, • dalsza rozbudowa lokalnych systemów kanalizacji deszczowej, • bieżąca likwidacja i rekultywacja „dzikich wysypisk odpadów”.

Za priorytetowe działania chroniące jakość wód powierzchniowych i podziemnych w gminie Zielona Góra należy uznać ciągły rozwój systemu kanalizacyjnego. Na terenach o dużym stopniu rozproszenia zabudowy ze względów ekonomicznych uzasadniona jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina nie wyklucza udziału w konkursie NFOŚiGW w ramach programu finansowego na wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączenia budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Środki programu przeznaczone są na zagospodarowanie ścieków bytowo-gospodarczych powstających w gospodarstwach domowych (w tym również zarządzanych przez wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe), w gospodarstwach agroturystycznych oraz w obiektach użyteczności publicznej. W ramach Programu zakłada się budowę około 11 tys. przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków (PBOŚ) obsługujących ponad 44 tys. mieszkańców oraz wybudowanie prawie 21 tys. połączeń budynków do sieci kanalizacyjnych, z których korzystać będzie ponad 82 tys. mieszkańców. Program adresowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, ich związków oraz podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, które to jednostki są beneficjentami pomocy. Finalnymi odbiorcami są właściciele domów, którzy do tej pory nie mieli możliwości skorzystania z instalacji kanalizacyjnych i w najbliższych latach nie mają szans na podłączenie się do oczyszczalni komunalnych oraz właściciele domów, którym dotychczas nie stworzono warunków podłączenia do sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej. Realizację Programu zaplanowano na lata 2011-2015, a łączny budżet wynosi 300 mln zł, przy czym 150 mln zł zostanie przeznaczonych na podłączenia, a 150 mln zł na oczyszczalnie ścieków. Program zakłada minimalny 10% wkład własny beneficjentów. Pozostałe (maksymalnie 90% kosztów kwalifikowanych poniesionych na realizację inwestycji) gwarantowane jest przez NFOŚiGW, w dwóch formach (w równym stopniu po 45%) - bezzwrotnej dotacji oraz preferencyjnej pożyczki z oprocentowaniem w wysokości 3,5% w skali rocznej. Istnieje możliwość korzystania z jednej wybranej formy dofinansowania lub obu jednocześnie. Większość wypłat środków, łącznie ponad 86% planowane jest na lata 2013-2014. Szczegółowe informacje wraz z formularzami wniosków uzyskać można na stronie internetowej NFOŚiGW.

Kolejnym działaniem zapewniającym prawidłowe funkcjonowanie gospodarki ściekami jest kontrola stanu technicznego (szczelności) zbiorników bezodpływowych, tzw. szamb oraz egzekwowanie dokumentów potwierdzających wywóz ścieków do stacji zlewnej. Na terenie gminy Zielona Góra istnieje jeden punkt zlewny. Na jakość wód zasadniczy wpływ mają również zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł rolniczych. Tą drogą do wód dostają się związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukiwane frakcje gleby. Poważnym zagrożeniem dla jakości wód jest niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych: gnojowicy i obornika, a także rolnicze wykorzystywanie ścieków i osadów ściekowych bez zachowania wymogów ochrony środowiska. Ograniczenie spływu azotu z pól do wód podziemnych i powierzchniowych można osiągnąć poprzez racjonalne dozowanie i limitowanie środków

plonotwórczych na użytkach rolnych. Odpowiednie przechowywanie nawozów naturalnych chroni przed niekontrolowanym przedostawaniem się niebezpiecznych substancji do wód. Budowa szczelnych zbiorników na gnojówkę oraz uszczelnionych płyt obornikowych pozwoli na ograniczenie tego zagrożenia. Zagrożenie dla wód podziemnych stanowią „dzikie” wysypiska odpadów. Należy je sukcesywnie likwidować i rekultywować. Powstawaniu „dzikich” wysypisk będzie zapobiegać objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem odbioru odpadów oraz kontrola zawierania umów na wywóz nieczystości ciekłych i stałych.

Kierunek działań II: Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • zaopatrzenie w wodę konsumpcyjną o odpowiedniej jakości i ilości dla całego obszaru gminy • bieżąca modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy - optymalizacja zużycia wody przez opomiarowanie odbiorów, zapobieganie stratom wody na przesyle • zwiększanie naturalnej retencji (odtworzenie terenów zalewowych, ochrona stawów wiejskich, oczek wodnych, mokradeł) • odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji 	<ul style="list-style-type: none"> • ciągłe podnoszenie jakości wody oraz jej dostępności dla mieszkańców • modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy • kolejne działania mające na celu zwiększenia naturalnej retencji, • odbudowa i prawidłowa eksploatacja systemów melioracji

Bieżąca modernizacja sieci wodociągowej przyczyni się nie tylko do poprawy standardu życia mieszkańców, ale również pozwoli na ograniczenie zużycia wody. Właściwy stan i użytkowanie urządzeń melioracyjnych prowadzi do wykonania zadań wynikłych z potrzeb społeczno-gospodarczych. W inżynierii środowiska, do której należą melioracje wodne, urządzenia techniczne kształtują obieg wody w zlewni hydrologicznej, regulują stosunki powietrzno-wodne i termiczne gleby, chronią przed powodzią, wyrównują odpływ za pomocą retencji powierzchniowej i gruntowej, wykorzystują właściwości nawożące ścieków i gnojowicy, chronią przed erozją, zaopatrują gospodarstwa w wodę itd.

6.3.2. Powietrze atmosferyczne

Cel systemowy:

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym.

Kierunek działań I: Ograniczenie niskiej emisji do powietrza

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">• sukcesywna termomodernizacja budynków na terenie Gminy, w tym termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej• wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii• likwidacją źródeł niskiej emisji oraz modernizacja nieefektywnych systemów grzewczych (wymiana kotłów węglowych na bardziej przyjazne środowisku)• kontrola gospodarstw domowych w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów (ograniczanie nielegalnego spalania odpadów)• uwzględnianie w nowo tworzonych i aktualizowanych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji” PM10 oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie• gazyfikacja Gminy	<ul style="list-style-type: none">• sukcesywna termomodernizacja budynków na terenie Gminy, w tym termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej• wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii• dalsze działania w zakresie likwidacji źródeł niskiej emisji• ciągła kontrola w zakresie posiadania umów na odbiór odpadów z gospodarstw domowych• uwzględnianie w nowo tworzonych i aktualizowanych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji” PM10 oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miasta ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie• dalsza gazyfikacja Gminy

Kierunek działań II: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">• budowa i przebudowa ulic na terenie Gminy i modernizacja nawierzchni chodników (w tym utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z dróg)• przebudowa dróg gminnych	<ul style="list-style-type: none">• budowa, przebudowa i remonty dróg (w tym utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z dróg)• budowa nowych i rozbudowa istniejących ścieżek rowerowych

Kierunek działań III: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">• kontrola dotrzymywania przez zakłady standardów emisyjnych• uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez: odpowiednie przygotowywanie specyfikacji, z uwzględnieniem potrzeb w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem (np. zakup środków transportu spełniających odpowiednie normy emisji spalin)	<ul style="list-style-type: none">• kontynuacja działań mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych w latach 2016 - 2019

Kierunek działań IV: Ochrona przed hałasem

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">• monitoring hałasu drogowego w wyznaczonych punktach, dokonanie oceny akustycznej wybranych miejsc• wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów• termomodernizacja obiektów/budynków (z uwzględnieniem materiałów zwiększających izolację akustyczną)• modernizacja i przebudowa dróg i ulic z	<ul style="list-style-type: none">• kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu ograniczania źródeł hałasu w latach 2016 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania

<p>których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych, dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem- zarządcy dróg</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja zabezpieczeń akustycznych- zarządcy dróg 	
--	--

Kierunek działań V: Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Wszelkie działania i zapisy w dokumentach planistycznych będą uwzględniały odpowiedni dobór tras elektroenergetycznych linii napowietrznych o napięciu znamionowym 110 kV i wyższym oraz parametry tych linii. Natężenie pola elektrycznego nie może przekraczać 1 kV na wysokości 1,8 metra od poziomu ziemi na obszarach lokalizacji budynków mieszkalnych, szpitali, internatów, żłobków, przedszkoli itp., przeznaczonych dla ludzi przebywających w nich dłużej niż 8 godzin na dobę, w odległości 1 metra od krawędzi balkonu lub tarasu tych budynków oraz na wysokości 1,8 metra od dachów wykorzystywanych jako tarasy i od innych płaszczyzn poziomych.

Na podstawie analizy środowiska w zakresie pól elektromagnetycznych na obszarze województwa lubuskiego (prowadzonej przez WIOŚ Zielona Góra) można stwierdzić, że obszar nie jest zagrożony ponadnormatywnym promieniowaniem. Monitoring stanu środowiska w tym zakresie nie ujawnił przekroczeń dopuszczalnych wartości, można przypuszczać, iż w okresie obowiązywania Programu stan ten nie ulegnie zmianie.

6.3.3. Gospodarka odpadami

Cel systemowy:

Racjonalna gospodarka odpadami

Kierunek działań I: Wzmocnienie gospodarki odpadami

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska • zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowisko odpadów • wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu gospodarki odpadami w latach 2012 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania

Kierunek działań II: Wprowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój selektywnej zbiórki odpadów • rozwój systemu zbiórki i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji • stworzenie systemu stacjonarnych lub mobilnych punktów odbioru odpadów, w tym, niebezpiecznych, wielkogabarytowych 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja i sukcesywne wdrażanie działań z zakresu gospodarki odpadami w latach 2012 – 2019 przy wykorzystaniu dostępnych technik i źródeł finansowania

6.3.4. Środowisko glebowe i kopaliny

Cel systemowy:

Ochrona środowiska glebowego i złóż kopalin

Kierunek działań I: Zapobieganie degradacji gleb

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie do niezbędnego minimum technicznych deformacji gruntu i mechanicznego zanieczyszczenia gleby) • wapnowanie gleb i racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów • usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy w ramach ochrony powierzchni ziemi i gospodarki odpadami • wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych • ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja terenów zdegradowanych • wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych w celu zapobiegania erozji gleb • likwidacja dzikich wysypisk • kontrola zawartych umów na odbiór odpadów 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja zadań krótkoterminowych.

Kierunkiem działań w rolnictwie jest rozpowszechnianie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej. Ochrona gleb powinna uwzględniać racjonalne dawkowanie nawozów sztucznych

i środków ochrony roślin oraz stosowanie nawozów naturalnych (obornika, kompostu, gnojówki, gnojowicy). Stosowanie nieodpowiednich dawek nawozów naturalnych może również powodować procesy degradacji gleb. Zapobieganie erozji gleb wymaga stosowania zabiegów przeciwozyjnych rolniczych i melioracyjnych, mających na celu zahamowanie spływu wód i przeciwdziałanie niszczycielskiej sile wiatru na terenach szczególnie narażonych. Zabiegi chroniące gleby przed erozją to, m.in.:

- tarasowanie stromych stoków,
- prowadzenie dróg małymi spadami,
- prawidłowy kierunek upraw (prostopadle do spływu wód),
- unikanie monokultur i stosowanie płodozmianu,
- zaprzestanie orki i wypasu zwierząt na stromych zboczach, ewentualnie prowadzenie orki i wypasu zwierząt w poprzek stoku,
- zaprzestanie nadmiernego wyrębu drzew,
- zwiększanie zalesień i zadrzewień, w szczególności na zboczach oraz zakładanie ochronnych pasów zieleni.

Kierunek działań II: Ochrona zasobów kopalin

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • racjonalna gospodarka surowcami mineralnymi (eksploatacja złóż skał okruchowych metodą odkrywkową) przy minimalizacji degradacji powierzchni terenu • prawidłowa rekultywacja przekształconej (zdegradowanej) powierzchni terenu • eliminowanie nielegalnej eksploatacji kopalin • ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja działań w dalszym okresie programowania

6.3.5. Zasoby przyrody

Cel systemowy:

Ochrona i rozwój obszarów chronionych. Ochrona bioróżnorodności.

Kierunek działań I: Doskonalenie systemu obszarów chronionych i ochrona obiektów cennych przyrodniczo

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">bieżąca pielęgnacja parków na terenie gminy i wspieranie działań mających na celu powstawanie terenów zielonych,uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów wyjątkowo cennych przyrodniczo,ochrona unikalnego ekosystemu obszarów chronionego krajobrazu, obszarów specjalnej ochrony NATURA 2000 oraz innych form ochrony przyrody, podejmowanie inicjatyw na rzecz zwiększania udziału obszarów chronionych na terenie gminy.	<ul style="list-style-type: none">podejmowanie dalszych działań z zakresu ochrony obiektów cennych przyrodniczo

Kierunek działań II: Ochrona bioróżnorodności

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">rozwój i pielęgnacja istniejącej zieleni,utrzymanie i wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych.	<ul style="list-style-type: none">rozwój i pielęgnacja istniejącej zieleni oraz podejmowanie innych działań (w zależności od bieżących potrzeb) mających na celu ochronę bioróżnorodności

Kierunek działań III: Ochrona lasów

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">lokalizacja zalesień i zadrzewień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,systematyczne zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo,stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkody przemysłowe)	<ul style="list-style-type: none">kontynuacja zadań krótkoterminowych

<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie różnorodności gatunkowej lasów i bieżąca ochrona istniejących kompleksów leśnych, • prowadzenie gosp. leśnej zgodnie z planem urządzania lasu, uproszczonym planem urz. lasu lub decyzją określającą zadania z zakresu gosp. leśnej, • edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych (zwiększenie różnorodności gatunkowej szczególnie w nasadzeniach porolnych). 	
--	--

Pełne wdrożenie przepisów dotyczących ochrony środowiska jest kluczem do likwidacji groźnych dla przyrody i bioróżnorodności procesów. Cenne obszary środowiska, powinny być chronione poprzez tworzenie m.in sieci obszarów specjalnej ochrony Natura 2000. Zrównoważona gospodarka leśna, to działalność zmierzająca do ukształtowania takiej struktury lasów i wykorzystania ich w taki sposób i tempie, zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego i żywotności. Należy dążyć do renaturalizacji lasów silnie przekształconych gospodarką leśną, a ekosystemy zbliżone do naturalnych przynajmniej częściowo objąć ochroną bierną. Wszelkie zabiegi techniczno-leśne powinny uwzględniać konieczność zachowania bogactwa gatunkowego i strukturalnego lasu.

6.3.6. Turystyka

Cel systemowy:

Rozwój turystyki przy zachowaniu bogactw przyrodniczych

Kierunek I: Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none"> • wdrożenie zasad turystyki zrównoważonej na obszarach chronionych • promocja przyrodniczych walorów turystycznych Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja zadań krótkoterminowych

6.3.7. Poważne awarie

Cel systemowy:

Zapobieganie poważnym awariom, minimalizacja ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego

Kierunek działań I: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska.

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancjewsparcie OSP w celu wzmocnienia Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), skuteczne działania ratownicze, zapobieganie i przeciwdziałanie poważnym awariom	<ul style="list-style-type: none">kontynuacja działań w dalszym okresie programowania

6.3.8. Edukacja ekologiczna

Cel systemowy:

Edukacja ekologiczna społeczeństwa.

Kierunek działań I: Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Zadania krótkoterminowe	Zadania długoterminowe
<ul style="list-style-type: none">działania promocyjno-edukacyjne o różnej tematyce (w tym: m.in. z zakresu gospodarki odpadami)edukacja ekologiczna młodzieży w formalnym systemie kształceniadziałania edukacyjne skierowane do rolnikówprowadzenie kampanii tematycznych propagujących ochronę środowiska, w tym edukacja na rzecz poszanowania zasobów dzikiej przyrody i zieleni urządzonej	<ul style="list-style-type: none">kontynuacja zadań krótkoterminowych w latach 2016-2019

<ul style="list-style-type: none"> • propagowanie postaw polegających na wyuczeniu nawyku oszczędzania wody i wykorzystania wód opadowych na potrzeby gospodarcze • konkursy przyrodnicze z okazji Światowego Dnia Ochrony Środowiska • edukacja w zakresie postępowanie z substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska np. azbest, PCB 	
---	--

System kształcenia uczniów powinien być nastawiony na wykształcenie u nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej oraz zwrócenie uwagi na najistotniejsze problemy związane z ochroną środowiska występujące na terenie gminy. Edukacja ekologiczna jest ważnym założeniem Programu i powinna służyć podniesieniu świadomości społeczeństwa, które powinno brać aktywny udział w ochronie zasobów przyrody. Dlatego też należy prowadzić odpowiednie działania, których celem będzie zmiana dotychczasowego postępowania mieszkańców oraz przyjeżdżających turystów w zakresie korzystania z zasobów przyrody i gospodarowania nimi.

7. Plan operacyjny

Program Ochrony Środowiska dla gminy Zielona Góra na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku jest dokumentem planowania strategicznego, zawierającym cele i kierunki działań. Program jest wykorzystywany jako główny instrument strategicznego zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska. Jego funkcje polegają na działaniach edukacyjnych, informacyjnych i promowaniu zrównoważonego rozwoju. Pod pojęciem zrównoważonego rozwoju rozumie się prowadzenie szerokiej działalności gospodarczej i społecznej przy jednoczesnym niedopuszczeniu do dalszej degradacji środowiska naturalnego oraz na podejmowaniu działań zmierzających do restytucji zniszczonych elementów środowiska.

O zrównoważonym rozwoju można mówić w kontekście czterech łańców:

- ekologicznego (ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego),
- społecznego (akceptacja mieszkańców dla proponowanych i podejmowanych działań),
- gospodarczego (kształtowanie struktury gospodarki i ograniczenie bezrobocia),
- przestrzennego (odpowiednia lokalizacja terenów przemysłowych, mieszkaniowych i innych).

Dla Gminy Zielona Góra zaproponowano cele i kierunki działań w zakresie:

- redukcji emisji do powietrza i poprawy efektywności energetycznej budynków,
- ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacyjnych,
- gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrony środowiska glebowego i kopalin,
- ochrony przyrody,
- edukacji ekologicznej.

W oparciu o cele i kierunki działań poniżej przedstawiono plan operacyjny dla gminy Zielona Góra.

Tab. 13. Harmonogram realizacji zadań krótkoterminowych w latach 2012-2015 oraz prognoza do 2019 roku.

Cel systemowy	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				
					2012	2013	2014	2015	2016-2019
Gospodarka wodna Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przeciwpowodziowa	Systematyczna rozbudowa i modernizacja sieci wodnokanalizacyjnej	ZWIK Sp. z o.o. gm. Zielona Góra	-	Zadanie ciągłe	-	-	-	-	-
	• budowa systemu kanalizacji Zawada-Krępa-Łężyca	ZWIK Sp. z o.o. gm. Zielona Góra	Fundusz Spójności, środki własne	Zadanie ciągłe	579,2	22 578,8	26 888,4	4 879,7	bd
	• budowa sieci wodociągowej w Krępie	ZWIK Sp. z o.o., gm. Zielona Góra	Środki własne Gminy, środki zewnętrzne		-	Realizacja po 2013 roku – szacunkowe koszty na poziomie 5 623,2 PLN			
	• budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Racula i Drzonków „Gospodarka ściekowa na terenie Zielonej Góry – Etap II”	gm. Zielona Góra	Gmina Zielona Góra, kredyt poręczeniowy	Zadanie ciągłe	18 237	-	-	-	bd
	Rozbudowa istniejącego systemu kanalizacji deszczowej, szczególnie terenów dróg i placów	ZWIK Sp. z o.o. gm. Zielona Góra	-	Zadanie ciągłe	bd	bd	bd	bd	bd
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych, dofinansowane z budżetu Gminy (na etapie planowania)	gm. Zielona Góra	Środki własne	Zadanie ciągłe	-	-	-	-	bd
	Kształtowanie bezpiecznego zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią	gm. Zielona Góra	Budżet Gminy, środki zewn.	Zadanie ciągłe	Koszty trudne do oszacowania				

Cel systemowy	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				
					2012	2013	2014	2015	2016-2019
Powietrze atmosferyczne Modernizacja nawierzchni ulic, budowa dróg, termomodernizacja obiektów budowlanych oraz wspieranie OZE	Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii:	gm. Zielona Góra	Wkład rzeczowy	2012-2019	Wkład własny (pomoc merytoryczna na etapie uzgodnień środowiskowych)				
	Likwidacja źródeł niskiej emisji oraz modernizacja nieefektywnych systemów grzewczych	gm. Zielona Góra, gospodarstwa indywidualne	środki własne mieszkańców	2012-2019	Koszty trudne do oszacowania				
	• termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Przylepie,	gm. Zielona Góra	środki własne	2012	13,0	-	-	-	-
	• przebudowa dachu budynku w Kiełpinie,	gm. Zielona Góra	środki własne	2013	-	100,0	-	-	-
	• rozbudowa budynku sportowego w Łężycy,	gm. Zielona Góra	środki własne, PROW	2013	-	410,0	-	-	-
	• wykonanie ogrzewania gazowego w Bibliotece w Łężycy	gm. Zielona Góra	środki własne	2013	-	100,0	-	-	-
	• remont świetlicy wiejskiej w Nowym Kisielinie	gm. Zielona Góra	środki własne, PROW	2013	-	880,0	-	-	-
	• przebudowa świetlicy w Ochli,	gm. Zielona Góra	środki własne, PROW	2013	-	680,0	-	-	-
	• wykonanie elewacji pl. Błyskoszowej8,10 w Ochli,	gm. Zielona Góra	środki własne	2013	-	130,0	-	-	-
	• remont i modernizacja świetlicy w Raculi,	gm. Zielona Góra	środki własne	2013	3,0	888,0	-	-	-
	• wymiana pokrycia dachu i wykonanie elewacji budynku, Stożne.	gm. Zielona Góra	środki własne	2013	-	70,0	-	-	-
Budowa/przebudowa/ modernizacja dróg i ulic na terenie gminy	gm. Zielona Góra, administratorzy	Środki własne, zewnętrzne	2012-2019	-					

	• remont drogi w Jarogniewicach,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2012-2013	25,0	100,0	-	-	-
	• budowa drogi - ul. Profesorskiej, ul. Witosza, ul. Rataja, Litewskiej, Dzieci Wrzesińskich, ul. Rodła, ul. Jaśminowej w Raculi,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2013	-	250,0	-	-	-
	• Budowa drogi - ul. Syrkiewicza w Nowym Kisielinie,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2012	1.133,0	-	-	-	-
	• Budowa drogi - ul. Szkolna i ul. Zakole w Starym Kisielinie,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2012	43,0	-	-	-	-
	• Budowa drogi w m. Stożne,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2012	36,0	-	-	-	-
	• Remont drogi - ul. Skokowa w m. Przylep,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2012	20,0	-	-	-	-
	• Budowa drogi - ul. Robotnicza, Turystyczna, Sosnowa II etap,	gm. Zielona Góra	Środki własne	2012	626,0	-	-	-	-
	• Budowa drogi – ul. Dębowa w m. Nowy Kisielin,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2012	45,0	-	-	-	-
	• Budowa drogi – ul. Szybowcowa,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2012	31,0	-	-	-	-
	• Remont drogi – ul. Profesorska,	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2012	2,0	-	-	-	-
	• Budowa drogi – ul. Robotnicza, ul. Turystyczna w m. Przylep V ETAP.	gm. Zielona Góra	Środki własne, zewnątrzne	2013	2.315,0	-	-	-	-

Cel systemowy	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				
					2012	2013	2014	2015	2016-2019
Środowisko glebowe i kopaliny Ochrona środowiska glebowego i złóż kopalin	Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych	ODR, gm. Zielona Góra	wkład rzeczowy ODR i Gminy	2012-2019	Wkład rzeczowy				
	Wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych w celu zapobiegania erozji gleb, minimalizacja erozji wodnej	Gmina, Rolnicy	budżet Gminy, Rolnicy	2012-2019	Koszty trudne do oszacowania				
	Stosowanie jako kruszyw materiałów pochodzących z odzysku	Podmioty gospodarcze	śr. własne podmiotów gosp.	2012-2019	Koszty trudne do oszacowania				
	Rekultywacja terenów zdegradowanych	Podmioty gospodarcze	śr. własne podmiotów gosp.	2012-2019	Koszty trudne do oszacowania				
	Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Zielona Góra (w planach dofinansowanie na demontaż, utylizację i transport zdemontowanych wyrobów zawierających azbest)	gm. Zielona Góra, WFOŚiGW	śr. własne, WFOŚiGW	2012-2019	Szacunkowe koszty wg. ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie gminy (Program usuwania azbestu).				

Cel systemowy	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				
					2012	2013	2014	2015	2015-2019
Zasoby przyrody Ochrona i rozwój obszarów chronionych. Ochrona bioróżnorodności.	Ochrona unikalnego ekosystemu obszarów chronionego krajobrazu, obszarów specjalnej ochrony NATURA 2000 oraz podejmowanie inicjatyw na rzecz zwiększania udziału obszarów chronionych na terenie gminy	gm. Zielona Góra	budżet Gminy	Zadanie ciągłe	Koszty trudne do oszacowania				
	Pielęgnacja parków, zieleni miejskiej, rozwój i pielęgnacja istniejącej zieleni miejskiej, utrzymanie i wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych	gm. Zielona Góra, administratorzy	budżet Gminy, środki własne	Zadanie ciągłe	Koszty trudne do oszacowania				
	Lokalizacja zalesień i zadrzewień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	gm. Zielona Góra	wkład rzeczowy Gminy	Zadanie ciągłe	Wkład rzeczowy				
	Systematyczne zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo oraz stały monitoring środowiska leśnego	gm. Zielona Góra, Nadleśnictwa	wkład rzeczowy Gminy, śr. Lasów Państwowych	Zadanie ciągłe	Koszty trudne do oszacowania				
Edukacja Edukacja ekologiczna społeczeństwa.	Kampania na temat obowiązków właścicieli zwierząt oraz zasad humanitarnego ich traktowania	gm. Zielona Góra, Straż Ochrony Zwierząt	-	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Akcja „Sprzątanie świata”	gm. Zielona Góra, szkoły	wkład rzeczowy Gminy	Zadanie ciągłe	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Kampanie edukacyjne: <ul style="list-style-type: none"> „Kochasz dzieci, nie pal śmieci” Dziki wysypiska, Wypalanie – Zabijanie, Oszczędzanie wody 	gm. Zielona Góra, Fundacja Ekologiczna „ARKA”	-	Zadanie ciągłe	461,25	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

8. Narzędzia i instrumenty realizacji Programu

8.1. Korzystanie ze środowiska

Do narzędzi i instrumentów reglamentujących możliwości korzystania ze środowiska:

- pozwolenia i decyzje administracyjne na emisję, zintegrowane, wodno-prawne, na gospodarowanie odpadami, zobowiązujące do prowadzenia pomiarów;
- zgłoszenia instalacji nie wymagających pozwoleń dokonywane przez zakłady;
- przeglądy ekologiczne dokonywane w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko;
- instrukcje eksploatacji obiektów związanych z gospodarką odpadami;
- wymagania kwalifikacyjne stawiane eksploatującym obiekty gospodarki odpadami;
- strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody;
- obszary ograniczonego użytkowania terenu;
- ograniczenia lub zakazanie użytkowania niektórych jednostek pływających na wodach stojących.

8.2. Instrumenty finansowe

- 1) Wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów; ponadto na podstawie ustawy o ochronie przyrody uiszczane są opłaty za wycinkę drzew i krzewów, a na podstawie Prawa geologicznego opłaty za wydobycie kopalin ponadto opłaty za wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej wynikające z przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- 2) Opłaty podwyższone za korzystanie ze środowiska uiszczają podmioty korzystające z niego bez uzyskania wymaganego pozwolenia.
- 3) Wsparcie finansowe przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska w drodze udzielania niskooprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowania kredytów i pożyczek, udzielania dotacji, wnoszenia udziałów do spółek, nabywania obligacji, akcji i udziałów przez celowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej na szczeblach od narodowego do gminnego, fundusze Unii Europejskiej (szerzej o nich w dalszym rozdziale), budżet samorządu województwa.
- 4) System materialnych zachęt (ustawa Prawo ochrony środowiska przewiduje zróżnicowane stawki podatków i innych danin publicznych służące celom ochrony środowiska) dla przedsiębiorców podejmujących się wprowadzania prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiwiatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000, EMAS, programach czystej produkcji.

8.3. Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne

- odpowiedzialność cywilna za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko uregulowana jest także w Kodeksie Cywilnym; pozwala on każdemu, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko zagraża lub została wyrządzona szkoda, żądać jej naprawienia lub zaprzestania działalności; jeżeli naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego;
- odpowiedzialność karna za szkody wyrządzone środowisku zagrożona jest karą grzywny lub ograniczenia wolności w wypadku wprowadzania do obrotu substancji stwarzających szczególne zagrożenie, eksploatacji bez pozwolenia instalacji lub lekceważenia przepisów przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku;
- odpowiedzialność administracyjna sprowadza się do możliwości nałożenia na podmiot korzystający ze środowiska i oddziałujący na niego negatywnie, obowiązku ograniczenia negatywnego wpływu i przywrócenia właściwego stanu środowiska;
- administracyjne kary pieniężne są ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska.

8.4. Dostęp do informacji o środowisku

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa, w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) nakłada na organy administracji obowiązek udostępnianiu każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest m. in. w źródłach takich jak:

- publikacje Ministerstwa Środowiska,
- publikacje Głównego Urzędu Statystycznego,
- publikacje Ministerstwa Środowiska,
- publikacje służb państwowych: Inspekcji Ochrony Środowiska, Państwowego Zakładu Higieny, Inspekcji Sanitarnej,
- programy i plany strategiczne,
- opracowania jednostek samorządu terytorialnego,
- prasa specjalistyczna o tematyce ekologicznej,
- publikacje o charakterze edukacyjnym jednostek naukowobadawczych,
- publikacje opracowanych przez organizacje pozarządowe,
- akcje i kampanie,
- internet.

9. Źródła finansowania

9.1. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2002 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 ze zm.). Zasadniczym celem funkcjonowania funduszy jest wspieranie przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy stanu środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działania określa II Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast, co roku aktualizowane są cele szczegółowe.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) istnieje od 1989 roku. Jego misją jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju, a także zadań i celów wynikających z polityki ekologicznej państwa. O dofinansowanie ze środków Narodowego Funduszu mogą ubiegać się podmioty podejmujące realizację przedsięwzięć służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu finansowania przedsięwzięć określonych w ustawie. Źródłem wpływów NFOŚiGW są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i kary za naruszanie prawa ekologicznego. Pożyczki i dotacje, a także inne formy dofinansowania, stosowane przez Narodowy Fundusz, przeznaczone są na dofinansowanie w pierwszym rzędzie dużych inwestycji o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym w zakresie likwidacji zanieczyszczeń wody, powietrza i ziemi. Finansowane są również zadania z zakresu geologii i górnictwa, monitoringu środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom środowiska, ochrony przyrody i leśnictwa, popularyzowania wiedzy ekologicznej, profilaktyki zdrowotnej dzieci a także prac naukowo-badawczych i ekspertyz. W ostatnim czasie szczególnym priorytetem objęte są inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii.

W 2011 roku Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeznaczył środki w ramach programu finansowego na wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączenia budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Środki programu przeznaczone są na zagospodarowanie ścieków bytowo-gospodarczych powstających w gospodarstwach domowych (w tym również zarządzanych przez wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe), w gospodarstwach agroturystycznych oraz w obiektach użyteczności publicznej. W ramach Programu zakłada się budowę około 11 tys. przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków (PBOŚ) obsługujących ponad 44 tys. mieszkańców oraz wybudowanie prawie 21 tys. podłączeń budynków do sieci kanalizacyjnych, z których korzystać będzie ponad 82 tys. mieszkańców. Program adresowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, ich związków oraz podmiotów świadczących usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, które to jednostki są Beneficjentami pomocy. Finalnymi odbiorcami są

właściciele domów, którzy do tej pory nie mieli możliwości skorzystania z instalacji kanalizacyjnych i w najbliższych latach nie mają szans na podłączenie się do oczyszczalni komunalnych oraz właściciele domów, którzy dotychczas nie podłączyli się do sieci zbiorczej kanalizacji sanitarnej (w zakresie podłączenia budynków). Realizację Programu zaplanowano na lata 2011-2015, a łączny budżet wynosi 300 mln zł, przy czym 150 mln zł zostanie przeznaczonych na podłączenia, a 150 mln zł na oczyszczalnie ścieków. Program zakłada minimalny 10% wkład własny beneficjentów. Pozostałe (maksymalnie 90% kosztów kwalifikowanych poniesionych na realizację inwestycji) gwarantowane jest przez NFOŚiGW, w dwóch formach (w równym stopniu po 45%) - bezzwrotnej dotacji oraz preferencyjnej pożyczki z oprocentowaniem w wysokości 3,5% w skali rocznej. Istnieje możliwość korzystania z jednej wybranej formy dofinansowania lub obu jednocześnie. Większość wypłat środków, łącznie ponad 86% planowane jest na lata 2013-2014.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zasadniczym celem funkcjonowania wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej jest wspomaganie działalności w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej o znaczeniu i zasięgu regionalnym (wojewódzkim). Zakres działalności, na którą mogą być przeznaczone środki z wojewódzkich funduszy określa ustawa Prawo Ochrony Środowiska. Obejmuje on między innymi:

- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną wód,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi (w tym, m.in. dofinansowanie działań w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powietrza,
- realizację przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodnej,
- realizację przedsięwzięć w dziedzinie leśnictwa,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną przyrody i krajobrazu,
- realizację przedsięwzięć związanych z edukacją ekologiczną,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną przed hałasem.

W Funduszu obowiązują następujące formy dofinansowania:

- pożyczki,
- dotacje,
- dopłaty do kredytów bankowych.

Dominującą formą pomocy finansowej ze środków Funduszu są oprocentowane pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach. Istnieją możliwości częściowego umorzenia udzielonych pożyczek. Dotacje mogą być udzielane na proekologiczne zadania inwestycyjne i modernizacyjne realizowane przez jednostki sfery budżetowej, jednostki samorządów i inne

jednostki organizacyjne prowadzące działalność w zakresie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, pomocy społecznej, oświaty i kultury.

9.2. Fundusze Unii Europejskiej

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej zaistniała możliwość finansowania inwestycji w dotyczących ochrony środowiska z Funduszu Spójności oraz Funduszy Strukturalnych. W Polsce do 2013 roku przy wsparciu z funduszy europejskich wdrażanych jest osiem programów operacyjnych. Spośród nich kluczowe dla zadań Programu będą: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Regionalny Program Operacyjny oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. W trakcie przygotowania są kolejne formy wsparcia (w tym: Regionalne Programy Operacyjne) na okres programowania 2013-2019.

Lubuski Regionalny Program Operacyjny

Lubuski Regionalny Program Operacyjny stanowi narzędzie do ubiegania się o środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007 – 2013 w województwie lubuskim. Podstawę prawną przygotowania Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 stanowi Ustawa z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r., Nr 84, poz. 712 z późn. zm.). Przedstawione w dokumencie priorytety odpowiadają wyzwaniom i celom postawionym w zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do roku 2020 i są zgodne z zakresem interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Priorytety Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego:

- I.** Rozwój infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność regionu.
- II.** Stymulowanie wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach i wzmocnienie potencjału innowacyjnego.
- III.** Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego.
- IV.** Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej.
- V.** Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej.
- VI.** Pomoc techniczna.

Priorytet III Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego

Głównym celem Priorytetu III jest utrzymanie wysokich standardów ekologicznych przez dalszą poprawę funkcjonowania infrastruktury ochrony środowiska przyrodniczego na poziomie regionalnym i lokalnym. Cele szczegółowe to:

- dalsza poprawa stanu środowiska przyrodniczego,
- poprawa warunków życia mieszkańców,

- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu.

Główni Beneficjenci Priorytetu to:

- jednostki samorządu terytorialnego ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne JST, posiadające osobowość prawną,
- spółki prawa handlowego ze 100% udziałem JST,
- zakłady opieki zdrowotnej, działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- szkoły wyższe,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe,
- jednostki naukowe,
- jednostki sektora finansów publicznych (inne niż JST), posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa (w tym, parki narodowe i krajobrazowe),
- jednostki Lasów Państwowych,
- spółki wodne,
- przedsiębiorcy.

Działanie 3.1 Infrastruktura ochrony środowiska przyrodniczego

Działanie ma na celu ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, wód i gleb, poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zapobieganie powstawaniu odpadów, ograniczaniu ich ilości i negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku i unieszkodliwiania odpadów. W wyniku realizacji w/w celu nastąpi znaczna poprawa warunków życia mieszkańców na terenach zagrożonych powodzią, wpłynie również na poprawę środowiska naturalnego. Kwalifikujące się projekty to przedsięwzięcia z zakresu:

- *ochrony wód* (realizowane zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych):
 - uporządkowanie gospodarki ściekowej,
 - poprawa jakości wody pitnej poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę ujęć wód oraz stacji uzdatniania wody oraz budowa systemów wodociągowych,
 - zarządzanie i dystrybucja wody pitnej,
 - oczyszczanie wód użytkowych.
- *gospodarki wodnej* (zadania ujęte w Programie Małej Retencji Województwa Lubuskiego):
 - budowa i przebudowa wałów przeciwpowodziowych, zbiorników retencyjnych, odbudowa rzek i kanałów, stacji pomp, budowli piętrzących,

- regulacja cieków wodnych, tworzenie polderów (w tym zalesianie) oraz odtwarzanie naturalnych terenów zalewowych,
- odbudowa ekosystemów zdegradowanych przez niewłaściwą eksploatację zasobów wodnych,
- budowa i modernizacja małych zbiorników wielozadaniowych.
- *ochrony powierzchni ziemi* (zadania wynikające z realizacji celów Krajowego Planu Gospodarki Odpadami):
 - tworzenie kompleksowych systemów gospodarowania odpadami komunalnymi,
 - budowa i rozbudowa sortowni, kompostowni, obiektów termicznej, termiczno-chemicznej i mechanicznej utylizacji odpadów,
 - budowa kwater w przypadku gdy jest to konieczne dla zapewnienia właściwego funkcjonowania kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi,
 - rozbudowa i przebudowa istniejących składowisk, instalacji do odzysku i unieszkodliwiania, wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych, odpadów: niebezpiecznych, medycznych i weterynaryjnych, poużytkowych, opakowaniowych, substancji kontrolowanych,
 - rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
 - rekultywacja składowisk.
- *nadzwyczajnych zagrożeń środowiska,*
- *ochrony przyrody i krajobrazu,*

Działanie 3.2 Poprawa jakości powietrza, efektywności energetycznej oraz rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Głównym celem działania jest poprawa stanu bezpieczeństwa energetycznego poprzez różnicowanie i efektywne wykorzystanie energii, zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł lokalnych i odnawialnych oraz minimalizacja emisji zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, a także stworzenie na terenie województwa zoptymalizowanego systemu sieci i urządzeń energetycznych, umożliwiającego bezawaryjne zaopatrzenie mieszkańców i podmiotów gospodarczych w energię elektryczną, ciepło, gaz ziemny i paliwa. Kwalifikujące się projekty to przedsięwzięcia z zakresu:

- termomodernizacji lokalnego źródła ciepła i/lub lokalnych ciepłowniczych sieci przesyłowych,
- termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej,
- lokalnych systemów zaopatrzenia w energię elektryczną, gaz oraz energię ciepłą,
- instalacji i modernizacji urządzeń filtrujących gazy i urządzeń odpylających w lokalnych,
- systemów grzewczych - budowa instalacji do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.

Działanie 3.3 Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym.

Celem Działania jest racjonalne i efektywne zarządzanie środowiskiem przyrodniczym, gwarantujące utrzymanie bezpieczeństwa ekologicznego regionu. Kwalifikujące się projekty to przedsięwzięcia z zakresu:

- tworzenia systemów pomiaru zanieczyszczeń i monitoringu środowiska oraz systemów informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń,
- zintegrowanej kontroli zanieczyszczeń,
- tworzenia systemu informacji przeciwpowodziowej,
- tworzenia baz danych dotyczących środowiska,
- wspierania działań zmierzających do ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej oraz zapobiegania katastrofom naturalnym (w zakresie monitoringu środowiska),
- pomocy służbom ratownictwa ekologicznego w wyposażeniu w sprzęt specjalistyczny,
- budowy infrastruktury edukacyjnej (w tym m.in. ścieżki dydaktyczne, obiekty edukacji ekologicznej) na obszarach chronionych (w tym Natura 2000), w tym wyposażenie centrów edukacji ekologicznej.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Głównym celem Programu jest poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych. Zasięg programu obejmuje teren całego kraju i uwzględnia indywidualne cechy regionów poprzez możliwość różnicowania kryteriów dostępu.

Ważną składową regionalizacji wdrażania działań PROW jest realizacja niektórych instrumentów przez jednostki samorządu terytorialnego (Urzędy Marszałkowskie) oraz realizowanie podejścia Leader poprzez lokalne grupy działania, w składzie których zasiadają również przedstawiciele regionów i społeczności lokalnych.

Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej to jedno z działań PROW, którego celem jest prawa warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. W ramach tego działania o dofinansowanie mogą się starać Gminy oraz jednostki organizacyjne, dla których organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego wykonująca zadania określone w zakresie pomocy.

Działanie to zakłada realizację projektów w zakresie:

- gospodarki wodno-ściekowej, tj. zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym systemów kanalizacji ściekowej lub kanalizacji zagrodowej;
- tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych;

- wytwarzania lub dystrybucji energii wytworzonej ze źródeł odnawialnych.

Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” to działanie w ramach dwóch schematów. Pomoc w ramach Schematu I w zakresie prowadzonych postępowań scalania gruntów dotyczyć będzie poprawy struktury obszarowej gruntów leśnych oraz poszczególnych gospodarstw rolnych służące polepszaniu warunków uprawy i zwiększania poziomu mechanizacji. Projekty objęte Schematem II odnoszą się do budowy lub remontu urządzeń melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych, a także kształtowania układu podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryt cieków wodnych. Racjonalna gospodarka rolniczymi zasobami wodnymi zakłada wsparcie realizacji projektów wpływających na lepsze wykorzystanie środków produkcji, stabilność i jakość plonów oraz poprawę skuteczności i efektywności zabiegów agrotechnicznych, a także zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej terenów rolniczych.

Oś IV LEADER to najbardziej uniwersalne narzędzie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich, uzupełniające i synergizujące działania pozostałych osi PROW. Podstawę starań o wsparcie w ramach osi IV stanowi trójsektorowe partnerstwo lokalne realizowane w formie stowarzyszenia – *Lokalna Grupa Działania*. Zamiar realizacji określonych potrzeb i dążeń społeczności lokalnej formalizuje się w postaci Lokalnej Strategii Rozwoju. Każda LGD decyduje o wyborze operacji (projektów) składających się na wdrażanie jej LSR.

Gmina Zielona Góra jest członkiem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Między Odrą a Bobrem”. Jest to formalny związek posiadający status stowarzyszenia powołanego w oparciu o przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.), ustawy z 7 marca 2007 o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz.427), rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rys. 4. Stowarzyszenie LGD „Między Odrą a Bobrem” (źródło: <http://www.miedzyodraabobrem.pl>)

Fundusz Spójności

Równoległe z realizacją sektorowych programów operacyjnych i programu regionalnego realizowane będą duże projekty współfinansowane z Funduszu Spójności. Fundusz Spójności jest instrumentem polityki strukturalnej Unii Europejskiej, lecz nie zalicza się do funduszy strukturalnych. Pomoc z Funduszu Spójności ma zasięg krajowy, a nie regionalny jak w przypadku funduszy strukturalnych. Celem nadrzędnym funduszu jest wzmocnienie spójności społecznej i gospodarczej Unii poprzez finansowanie dużych projektów tworzących spójną całość w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej. Pomoc Unii Europejskiej dla sektora środowiska i sektora transportu odzwierciedla filozofię trwałego i zrównoważonego rozwoju. Polega ona na zwiększaniu produktywności i konkurencyjności gospodarki głównie poprzez rozwój infrastruktury transportowej, lecz zarazem nie kosztem środowiska i jego zasobów, a przez to - kosztem przyszłych pokoleń. Wsparcie Funduszu Spójności zostało ustanowione na poziomie 50% dla każdego sektora. Beneficjentami Funduszu Spójności są:

- w sektorze transportu: PKP PLK S.A., GDDKiA oraz Ministerstwo Infrastruktury;
- w sektorze środowiska: jednostki samorządu terytorialnego, związki jednostek samorządu terytorialnego, komunalne spółki prawa handlowego oraz NFOŚiGW.

10. Uwarunkowania realizacji Programu

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Zielona Góra realizowany będzie w oparciu o aktualnie obowiązujące w Polsce przepisy prawne, które w swej treści są zgodne z przepisami UE. Ważnym elementem realizacji Programu jest możliwość pozyskania funduszy na realizację założeń inwestycyjnych. Brak funduszy może nie tylko opóźnić realizację założeń, ale również może spowodować rezygnację z wykonania części inwestycji. Ważnym elementem realizacji Programu jest udział społeczeństwa na wszystkich etapach jego uchwalania i realizacji.

11. Wdrażanie i monitoring Programu

Zakłada się, że Program będzie wdrażany zgodnie z przyjętymi założeniami, a środki na wdrożenie pozyskiwane będą sukcesywnie z różnych źródeł. Przy wdrażaniu Programu planuje się czynny udział społeczeństwa gminy Zielona Góra. Ważnym elementem realizacji przyjętych założeń jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

W ramach monitoringu realizacji Programu wykorzystane będą:

- stała analiza wyników badań uzyskanych w ramach prowadzenia Państwowego Monitoringu Środowiska,
- dane zgrupowane w bazach danych o środowisku zebrane w WIOŚ w Zielonej Górze oraz bazy danych Marszałka Województwa Lubuskiego (dane o korzystaniu ze środowiska w zakresie emisji ścieków do wód i do ziemi, emisja zanieczyszczeń do powietrza, pobór wód)

Program Ochrony Środowiska dla gminy Zielona Góra wchodzi do realizacji na podstawie uchwały Rady Gminy. Wójt Zielonej Góry wyznaczy Koordynatora ds. wdrażania i realizacji Programu. Koordynator będzie również nadzorował przygotowanie raportu z realizacji Programu, który zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska Wójt Zielonej Góry co dwa lata jest zobowiązany przedkładać Radzie Gminy. Raport za lata 2012-2013 zostanie przedłożony Radzie Gminy w 2014 roku.

12. Wskaźniki efektywności Programu

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej w tabeli zaproponowano istotne wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i powinna być sukcesywnie modyfikowana.

Tab. 14. Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy (2010 r.)	2012	2013	2014	2015
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko						
1.	Ocena ogólna jakości wód podziemnych: udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (%) w	b.d.				
2.	Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu (kg/rok) G	BZT ChZT Zawiesina Azot ogólny Fosfor ogólny				
3.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności (dam ³ /rok) G	Ogółem Gosp. dom.				
4.	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane (% ścieków wymagających oczyszczenia) G	95,7				
5.	Ludność korzystająca z kanalizacji (% l. ludności) G	27%				
6.	Odpady komunalne, w tym zebrane selektywnie (t) G	Zmieszane: 2149,4 Selektywnie – 763,8				
7.	Ilość odpadów przetworzonych biologicznie (Mg) G	-				
8.	Ilość odpadów komunalnych unieszkodliwionych przez składowanie (Mg) G	b.d.				
9.	Wytworzone odpady przemysłowe, w tym poddane odzyskowi (Mg) wso	b.d.				
10.	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych (t/rok) G	1,39				
11.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych, w tym CO ₂ (t/rok) G	b.d.				
12.	Ilość zarejestrowanych pojazdów samochodowych i ciągników (bez motorowerów) (szt.) G	b.d.				
13.	Lesistość gminy (% ogólnej powierzchni) G	55,5%				
14.	Powierzchnia terenów objęta formami prawnej ochrony obszarowej (% ogólnej powierzchni województwa) G	32,2 %				

15.	Powierzchnia gruntów A. zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji B. zrekultywowane i zagospodarowane (ha) ⁶	b.d.				
16.	Zużycie nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych, ogółem NPK (kg/ha) ⁶	b.d.				
17.	Zużycie nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych (kg/ha) ⁶	36,4				
18.	Liczba gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat i powierzchnia użytków rolnych (szt.)	b.d.				
19.	Udział odnawialnych źródeł energii (5)	b.d.				
Wskaźniki ekonomiczno-społeczne						
21.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gosp. wodną (tys. zł) ⁶	14,3				
22.	Stan zdrowia obywateli, mierzony przy pomocy przeciętnej dalszej długości życia dla wieku 65 lat	<i>Urodzenia żywe: 234 Przyrost naturalny: 105 Zgony: 129</i>				
23.	Powierzchnia obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług (ha) ⁶	Grunty rolne wyłączone z produkcji – b.d. Grunty leśne wyłączone z produkcji – b.d.				

Do wskaźników świadomości społecznej zaliczyć możemy:

- udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców,
- liczbę, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno – informacyjnych,
- ilość wniosków na dofinansowania inwestycji proekologicznych.

Spis tabel

Tab. 1. Struktura użytkowania gruntów	23
Tab. 2. Struktura ludności gminy Zielona Góra w latach 2008 – 2010	23
Tab. 3. Gmina Zielona Góra na tle powiatu zielonogórskiego	23
Tab. 4. Wykaz ujęć wody i podłączonych do nich miejscowości (liczba w kolumnie czwartej nie jest równoznaczna z ilością osób przyłączonych do sieci wodociągowej).	28
Tab. 5. Wykaz firm/osób fizycznych posiadających pozwolenie na odbiór nieczystości ciekłych.	30
Tab. 6. Zasoby kopalin w tys. ton na terenie gminy Zielona Góra	32
Tab. 7. Wykaz firm posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności polegającej na odbieraniu zmieszanych niesegregowanych odpadów komunalnych.....	37
Tab. 8. Zestawienie dotyczące odpadów komunalnych zebranych selektywnie na terenie gminy Zielona Góra w 2011 roku (wg. danych UG Zielona Góra).....	38
Tab. 9. Pomniki przyrody na terenie gminy Zielona Góra.....	42
Tab. 10. Użytki ekologiczne na terenie gminy Zielona Góra.....	43
Tab. 11. Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w latach 2009-2012.	49
Tab. 12. Realizacja zadań z zakresu ochrony powietrza w latach 2009-2012.	51
Tab. 13. Harmonogram realizacji zadań krótkoterminowych w latach 2012-2015 oraz prognoza do 2019 roku.....	67
Tab. 14. Wskaźniki monitorowania Programu.....	83

Spis wykresów

Wyk. 1. Procentowy rozkład poszczególnych klas bonitacyjnych gleb	31
Wyk. 2. Procentowy rozkład emisji pyłów z poszczególnych powiatów województwa lubuskiego	33
Wyk. 3. Procentowy rozkład emisji dwutlenku siarki przez zakłady szczególnie uciążliwe z poszczególnych powiatów województwa lubuskiego	34